

1104-84 (2e vers.)

Voorontwerpplan/MER
Herinrichting Peelvenen
onderdeel Deurnsche Peel - Mariapeel

Het onverenigbare verenigd

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

Voorontwerpplan/MER
Herinrichting Peelvenen
onderdeel Deurnsche Peel - Mariapeel

Het onverenigbare verenigd

Landinrichtingscommissie
De Peelvenen

Inhoud

pag.	
7	Voorwoord
9	Samenvatting
17	1. Inleiding
17	1.1 Aanleiding
17	1.2 Voorontwerpplan/Milieueffectrapport (VOP/MER)
17	1.3 Afstemming met Reconstructie
19	1.4 Doel van het Landinrichtingsplan
19	1.5 Alternatieven in dit plan
20	1.6 Werkwijze bij opstellen plan
20	1.7 Leeswijzer
23	2. Gebiedsbeschrijving
23	2.0 Algemene karakteristieken
24	2.1 Natuur
25	2.2 Cultuurhistorie, landschap en bos
27	2.3 Landbouw
28	2.4 Recreatie
29	2.5 Bodem en water
30	2.6 Milieu
31	2.7 Verkeer
31	2.8 Leefbaarheid
33	3. Doelstellingen
33	3.1 Doelstellingen op hoofdlijnen
34	3.2 Vertaling naar sectorale doelstellingen
34	3.2.1 Doelstellingen natuur
35	3.2.2 Doelstellingen cultuurhistorie, landschap en bos
35	3.2.3 Doelstellingen landbouw
35	3.2.4 Doelstellingen recreatie
35	3.2.5 Doelstellingen water
35	3.2.6 Doelstellingen milieu
36	3.2.7 Doelstellingen verkeer
36	3.2.8 Doelstellingen leefbaarheid
37	4. Randvoorwaarden
37	4.1 Wettelijke randvoorwaarden
38	4.2 Randvoorwaarden vanuit het beleid
39	4.3 Overige randvoorwaarden

41	5.	Knelpunten
41	5.1	Natuur
41	5.2	Cultuurhistorie, landschap en bos
42	5.3	Landbouw
42	5.4	Recreatie
42	5.5	Water
43	5.6	Milieu
43	5.7	Verkeer
44	5.8	Leefbaarheid
45	6.	Alternatieven
45	6.1	Visie op planvorming in alternatieven
46	6.2	Autonome ontwikkeling
47	6.3	Voorkeursalternatief - VKA
48	6.4	Cultuurhistorisch Natuuralternatief - CNA
49	6.5	Natuuralternatief - NA
50	6.6	Meest Milieuvriendelijke Alternatief - MMA
51	6.7	Maatregelen per alternatief
52	6.7.1	Natuur
54	6.7.2	Cultuurhistorie, Landschap, bos
57	6.7.3	Landbouw
58	6.7.4	Recreatie
60	6.7.5	Water (zie ook bijlage 8)
63	6.7.6	Milieu
64	6.7.7	Verkeer
66	6.7.8	Leefbaarheid
69	7.	Effecten, doelbereik en vergelijking alternatieven
69	7.1	Inleiding
70	7.2	Doelbereik
72	7.3	Interpreteren van effecten
72	7.4	Vergelijking van alternatieven
73	7.5	Keuze voor het Voorkeursalternatief
75	7.6	Effecten per functie/kwaliteit
75	7.6.1	Natuur
76	7.6.2	Cultuurhistorie, landschap, bos
77	7.6.3	Landbouw
77	7.6.4	Recreatie
78	7.6.5	Water
80	7.6.6	Milieu
80	7.6.7	Verkeer
81	7.6.8	Leefbaarheid
83	8.	Uitvoering van het Landinrichtingsplan
83	8.1	Instrumentarium
84	8.2	Samenhang met de uitvoering van de Reconstructie
85	8.3	Detailering naar uitvoeringsplannen
87	8.4	Randvoorwaarden bij de uitvoering
87	8.5	Eigendom, beheer en onderhoud
88	8.6	Kosten
89	9.	Leemten in kennis en onzekerheden en Evaluatieprogramma
89	9.1	Leemten in kennis
89	9.2	Onzekerheden
90	9.3	Evaluatieprogramma

93	Literatuur
97	Verklarende woordenlijst
144	Colofon
103	Bijlagen
103	1. Samenstelling Landinrichtingscommissie en subcommissies
107	2. Contactpersonen
109	3. Genomen en nog te nemen besluiten in het kader van het project Peelvenen
111	4. Communicatie over het landinrichtingsplan
115	5a. Toetsing landinrichtingsplan aan reconstructiedoelstellingen Noord-Brabant
121	5b. Toetsing landinrichtingsplan aan reconstructiedoelstellingen Limburg
123	6. Natschaderegeling
137	7. Kostenraming
139	8. Maatregelen water
	Kaarten
	1. Toponiemen
	2. Onteigeningen
	3. Beschermd gebied (Vogel- en Habitat-richtlijngebieden, natuurmonumenten, beschermd dorpsgezicht, monumentenwet, hydrologische beïnvloedingszone)
	4. Autonome ontwikkeling
	5. Voorkeursalternatief
	6. Cultuurhistorisch-Natuuralternatief
	7. Natuuralternatief
	8. Meest Milieuvriendelijke Alternatief

De teksten die in het lichtgroen zijn geplaatst, maken geen onderdeel uit van de hoofdtekst, maar zijn als toelichting op de hoofdtekst bedoeld.

Voorwoord

Wie de ontwikkelingen rond de Peelvenen de laatste decennia heeft gevolgd en op zich in laat werken, zal begrijpen waarom de titel van het document 'Het onverenigbare verenigd' is genoemd. De vraag zal opkomen: is het onverenigbare dan nu allemaal verenigd? Het antwoord is 'ja' en 'nee' tegelijk.

Ja, omdat de tegenstellingen zijn afgezwakt; omdat alle partijen begrip hebben gekregen voor de argumenten van de ander; omdat er een door alle partijen gedragen compromis is gebouwd, een compromis dat recht doet aan de belangrijkste eisen, die uit de opdracht aan de Landinrichtingscommissie voortvloeien, waarbij niemand het volle pond krijgt, maar men terecht tevreden is met het toebedeelde gewicht.

Nee, omdat zorgen over ontwikkelingen omtrent de leefomgeving blijven; omdat onzekerheden over toekomstperspectief niet eenduidig worden omgezet in aanvaardbare risico's; omdat passies bij gewenste beelden vaak de leidraad blijven bij het maken van afwegingen en het betrekken van stellingen.

Een moeizaam proces dus, daar in de Peel. Een proces met veel partijen, die allemaal een stevige betrokkenheid hebben getoond; die wellicht ook allemaal gelijk hadden. Een proces met vele ups en downs, met ongeduld enerzijds en met soms remmen anderzijds, waarbij 'enerzijds' en 'anderzijds' wel eens van positie wisselden.

Maar wel een proces waar alle deelnemers trots op kunnen zijn. Want het resultaat telt. En dat mag er zijn. De opdracht van het Strategisch Groenproject is goed vertaald in het veilig stellen van oude en het realiseren van nieuwe natuur. Niet minder wordt de opgave uit Belvédère en de twee beschermde dorpsgezichten tot ontwikkeling gebracht.

De land- en tuinbouw heeft, en dat stond van tevoren vast, de meeste veren moeten laten.

Onze voorwaarde, dat individuele ondernemers in voorkomende gevallen op een verantwoorde wijze hun bedrijf kunnen beëindigen of verplaatsen, is tot nu toe vervuld; maar er ligt nog een stevige taakstelling, die, gezien recente ontwikkelingen, grote zorgen baart.

Voor de ondernemers in de ring zochten en zoeken we naar perspectiefvolle maatregelen voor hun bedrijf en om 'goede burens' te blijven met de natuur. Recreatie en toerisme worden binnen de randvoorwaarden nieuwe kansen geboden. Leefbaarheid is een lastig grijpbaar en multi-interpretabel begrip; we doen er alles aan wat in ons vermogen ligt om, met vele andere verantwoordelijke spelers, de leefbaarheid in het gebied zo goed mogelijk te borgen.

De Landinrichtingscommissie en de streek maakten niet alleen plannen op papier, maar gingen ook aan de slag, samen met vele partners. Zo werd de pilot voorkoming natschade aan burgerbebouwing gestart; een pilot ondiepe drainage komt eraan; het Molentje wordt aangepakt; Schepersberg-Peelke werd, dankzij de inzet van enkele enthousiaste plaatselijke initiatiefnemers, een succesvolle verkaveling met vele winnaars; de Milieucoöperaties voerden en voeren belangrijke projecten uit; de natuur kreeg ondersteunende impulsen. Al deze successen zullen ons aller ambitie levend houden.

Veel heeft de commissie geïnvesteerd in communicatie, schriftelijk maar vooral ook mondeling middels vele bijeenkomsten. De zorgen om bestaan, om huisvesting met droge voeten, om het behoud van een rustiek prachtige omgeving, om leefbaarheid, werden in alle toonaarden gespuid. Langzaam ontstaat er begrip en vertrouwen. Nee, de Peel wordt niet afgepakt, de zorgen van ondernemers en bewoners zijn ook de zorgen van de Landinrichtingscommissie, die deze moet en zal vertalen in adequate maatregelen en heldere afspraken.

De Peel, in het bijzonder De Peelvenen, is een prachtig gebied, waar de Peellanders terecht trots op zijn. Ik ben ervan overtuigd, dat de aantrekkelijkheid van het gebied nog zal toenemen, dat de natuur nog rijker en gevarieerder zal worden, dat het er goed wonen, werken en toeven zal zijn. De fundamenten voor het traject liggen er; de uitvoering kan van start. Het is een groot pakket aan maatregelen en werkzaamheden. De streek is er klaar voor. De ambities zijn terecht hoog in het verlengde van de opdrachten, die we meekregen van zowel de overheden als van de regio. Het zou een onvergeeflijke fout zijn, als deze ambities belemmerd zouden worden door de 'waan van de dag'.

Ik spreek de hoop en verwachting uit, dat dit niet zal gebeuren. De Peellanders, de Peelvenen, de Landinrichtingscommissie en alle huidige en toekomstige bezoekers hebben er recht op. We hebben het onverenigbare verenigd; laten we dat met zijn allen koesteren.

Servaes Huys, Voorzitter Landinrichtingscommissie Peelvenen

Samenvatting

Aanleiding

De aanleiding van de landinrichting Peelvenen is de aanwijzing van de Peelvenen tot Strategisch Groen Project (SGP) in het (eerste) Structuurschema Groene Ruimte (SGR; 1992). Doel hiervan is het behoud van de hoogveenrestanten en het gebied weer te ontwikkelen tot een functionerend hoogveenlandschap. In de afgelopen decennia is daartoe nieuwe natuur aangewezen en nu is een uitgebreide functiewijziging aan de orde.

Enkele jaren na het verschijnen van het SGR heeft het rijk ook aangegeven dat de cultuurhistorische waarden in Griendtsveen-Helenaveen sterker richtinggevend moeten zijn bij planvorming.

De provincies Limburg en Noord-Brabant hebben een landinrichtingscommissie ingesteld en deze opdracht gegeven een plan op te stellen. In het kader van de Landinrichtingswet heeft deze commissie het nu voorliggend landinrichtingsplan (Voorontwerpplan/VOP) opgesteld. Binnen de grenzen van de opdracht houdt de Landinrichtingscommissie zoveel mogelijk rekening met de wensen en ideeën van bewoners van het gebied. Zij probeert deze wensen en de overheidsdoelstellingen te verenigen om zo een plan op te stellen waarin de streek zich herkent en trots op kan en zal zijn.

De Landinrichtingscommissie Peelvenen is initiatiefnemer voor het VOP/MER. De secretaris van de Landinrichtingscommissie treedt op als contactpersoon. Het College van GS van Limburg is coördinerend bevoegd gezag, mede namens het College van GS van Noord-Brabant.

De grootschalige functiewijziging in het gebied heeft tot gevolg dat de landinrichtingscommissie ook een milieueffectrapport (MER) moest opstellen. Dit betekent dat de doelstellingen in een aantal alternatieven zijn uitgewerkt. Het voorliggende plan is zowel het VOP als het MER.

Het gebied

Het gebied Griendtsveen-Helenaveen is het oudste voorbeeld van een planmatige veenontginning in Zuid-Nederland. De ontginning dateert uit het einde van de 19e eeuw. In het plangebied treffen we talrijke unieke en gave restanten van de veenkolonie aan.

De ontginningen sedert de 19e eeuw hebben tot gevolg gehad dat de grondwaterstand kunstmatig werd verlaagd. *Grote gebieden zijn na afgraving van het veen ontgonnen tot landbouwgebied.* In de overige gebieden (nu natuurterrein) is meestal ook een deel van het turfpakket is gewonnen. De waterpeilstabilisatie, zoals die het gevolg was van juist het uitgestrekte systeem, functioneert niet meer.

Door deze omstandigheden hebben we in de natuurterreinen van dit landinrichtingsproject te maken met gebieden die na turfwinning resteren, verdroogd zijn en niet of nauwelijks meer een oorspronkelijke hoogveenvegetatie hebben. Er is dus sprake van een soort "afbraaknatuur". Dankzij het feit dat de terreinen niet verder zijn ontgonnen tot landbouwgebied, herbergen ze toch nog hoge natuurwaarden en benaderen zij heel dicht de voor Nederlandse begrippen oorspronkelijke hoogveen-natuur.

De landbouw in het plangebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grote, moderne bedrijven die grootschalig en rationeel opereren. Het merendeel bestaat uit veeteeltbedrijven met bijbehorende akkerbouw. Verder is er veel glastuinbouw en intensieve veehouderij.

De huidige ontwatering ten behoeve van de landbouw, maar ook de overige economische activiteiten en woonfuncties in het middengebied en ook in de buitenranden van het gebied maakt het creëren van optimale omstandigheden voor hoogveenregeneratie zeer moeilijk. Natuur en landbouw hebben voor een deel tegengestelde waterwensen, die binnen één gebied lastig te verenigen zijn.

In sommige delen van het landbouwgebied is de grondwaterstand in de winter/voorjaar te hoog en in zomer te laag. In winter/voorjaar wordt in een groot deel van het bestaande natuurgebied niet aan de waterwens voldaan. In de zomer wordt vrijwel nergens aan de gewenste grondwaterstand voor natte natuurlijke vegetaties voldaan. In landbouwgebieden is een watertekort gedurende de zomermaanden.

Veel agrarische bedrijven zijn gelegen in of in de nabijheid van de oude en/of nieuwe natuurgebieden. Deze bedrijven krijgen te maken met geen of beperkte ontwikkelingsmogelijkheden.

Natuurontwikkeling, waaronder onder andere de vernatting van het gebied, zorgen zonder mitigerende maatregelen voor een belangrijk knelpunt in de bedrijfsontwikkeling.

Het agrarisch landschap, de natuurgebieden en de dorpsgezichten zijn belangrijke trekkers voor het dagtoerisme. De historische gegroeide infrastructuur is een belangrijk onderdeel van het toeristisch product. Belangrijke waarden zijn de rust, de weidsheid van het landschap, de ruigheid en bijzondere flora en fauna van de natuurgebieden, de Peelontginningsdorpen Griendtsveen en Helenaveen en de informatiecentra/musea in het Peelgebied. De beschermde dorpsgezichten bevatten waardevolle elementen, maar er zijn ook veel plekken, die niet bijdragen aan het cultuurhistorisch beeld (onder andere een autospuiterij in de historische turf fabriek). Het historische drielandwijkenpatroon is aangetast: delen van wijken zijn verdwenen of dichtgegroeid, de oevers zijn rommelig.

Er zijn onvoldoende vrijliggende wandel- en fietspaden, te weinig goede fietsverbindingen tussen de kernen, een aantal ontbrekende schakels in het wandel- en fietsroutenetwerk en onvoldoende ruiterspaden / verbindingen. Op drukke dagen is het aantal parkeervoorzieningen bij de kernen Helenaveen en Griendtsveen ontoereikend en de in bermen geparkeerde auto's zorgen voor veel hinder, verkeersonveiligheid en visuele vervuiling.

Het gemotoriseerde verkeer zorgt voor veel overlast voor de recreatieve fietsers op de plattelandswegen in het gebied. Er zijn weinig vrijliggende fietsvoorzieningen aanwezig. Vooral op recreatief aantrekkelijke dagen geeft dit overlast. Er zijn grote verschillen in snelheidsgedrag tussen verkeersdeelnemers, met name tussen enerzijds het gemotoriseerd verkeer en anderzijds wandelaars en fietsers. Enkele erftoegangswegen worden oneigenlijk gebruikt ("sluipverkeer").

Het plan

Vertrekpunt voor de Landinrichtingscommissie was de opdracht van de beide provincies, verwoord in de "Projectnota voor het gebied Peelvenen". In deze nota staat de volgende doelstelling centraal:

"Het met elkaar op gang brengen van een proces in het Peelvenengebied om te komen tot het oplossen van knelpunten, die de streek en de overheden ervaren bij de beleidsuitvoering op het gebied van ruimte, water, milieu en economie, voor zover die direct gerelateerd zijn aan het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden in de huidige grote Peelrestanten en de daarmee samenhangende gronden voor zover gelegen binnen de Ecologische Hoofdstructuur."

De landinrichtingscommissie heeft deze doelstelling doorvertaald naar concrete doelen voor de landinrichting Peelvenen-Noord.

De natuurdoelstellingen voor Peelvenen-Noord zijn:

- het realiseren van een aaneengesloten natuur gebied met de grootst mogelijke zekerheid en snelheid. Het gaat om 1178 ha landbouwgrond die als EHS is begrensd en om moet worden gezet in natuur uiterlijk in 2012. Prioriteit ligt bij de verwerving van zones met de sterkste hydrologische relaties met de bestaande natuurgebieden;
- het realiseren van levend hoogveen en andere hoogveeneigen vegetatietypen (moeras, droge heide, natte heide, open water, berkenbroekbos) in de bestaande natuurgebieden en in de nieuwe natuurgebieden. Gezien de lange ontwikkelingsduur van met name levend hoogveen komt dit neer op het realiseren van de vereiste abiotische condities: waterstanden, fluctuaties in waterstanden, depositie, e.d.). De beoogde natuurdoeltypen staan aangegeven in de natuurgebiedsplannen, die door de provincies zijn vastgesteld.

Belangrijk doel is het restaureren en herontwikkelen van de bestaande natuur als hoogveen-gebied, vanuit een situatie die de resultante is van een ontginning van dat veen (zie hoofdstuk Gebiedsbeschrijving).

Belangrijkste, maar niet de enige, ingreep is waterpeilverhoging en minimaliseren van de peilfluctuaties. Een grotere eenheid natuur, met een relatief kleinere randlengte, draagt ook daaraan bij. Inliggende en omliggende landbouwgronden worden daardoor te nat voor landbouwgebruik en zijn ook vooral om die reden aangewezen als nieuwe natuur (EHS).

Deze in te richten nieuwe natuur fungeert in eerste instantie als een buffer rondom de bestaande natuur, waardoor in die bestaande natuur de waterstanden hoger kunnen zijn en minder fluctueren, een faciliterende functie dus. Inrichtingsmaatregelen liggen voor die nieuwe natuur dus vooral in het beperken van de afvoer van water. Het benodigde water is regenwater of gebiedseigen water en in geen geval afkomstig van wateraanvoer van elders (Maas, landbouwgebieden, e.d.).

Een tweede inrichtingsopgave voor die nieuwe natuur ligt in het ontwikkelen van eigen waarden. In grote lijn liggen de natuurdoelen daarvoor in de sfeer van hoogveenbegeleidende natuurdoelen –zoals laagveenmoeras, broekbos, schrale graslanden–, waarbij in het algemeen het voedingsstoffenniveau in de uitgangssituatie veel te hoog is. Inrichtingsmaatregelen voor die tweede functie liggen daarom in de sfeer van het afvoeren van voedingsstoffen (bouwvoor verwijderen, maaien en afvoeren; begrazen met vee is voor dat doel onvoldoende). Maatregelen in de landbouw, verkeer en recreatie ondersteunen deze strategie, maar hebben daarnaast ook eigen doelen.

De doelstellingen met betrekking tot de cultuurhistorie, het landschap en het bos zijn:

- het behouden en versterken van de leesbaarheid van de geschiedenis van het hoogveenontginningenlandschap en Peel-Raamstelling;
- het behoud van de kenmerken van de beschermde dorpsgezichten van Griendtsveen en Helenaveen (o.a. de kanalen, de drietanden, de monumentale gebouwen, en de laanbeplanting).

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot de landbouw zijn:

- Het verbeteren van de perspectieven voor de land- en tuinbouwbedrijven buiten de aan te kopen EHS binnen de randvoorwaarden voor natuur, water en milieu. Dit perspectief moet zich richten op bedrijven die willen ontwikkelen en vergroten maar ook op bedrijven die zich richten op verbreding en biologische landbouw.

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot de recreatie zijn:

- het ontwikkelen van voldoende en gevarieerde mogelijkheden voor een passend recreatief gebruik in een aantrekkelijke omgeving buiten en aan de randen van het projectgebied;
- het realiseren van een aantrekkelijk en voldoende dicht netwerk van fiets- en wandelverbindingen.

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect water zijn:

- het realiseren van gewenste grond- en oppervlaktewaterregime voor bestaande en nieuwe natuur;
- het realiseren van een goede waterkwaliteit voor de bestaande en nieuwe natuur;
- het reduceren van het aantal diffuse bronnen dat op oppervlaktewater met ecologische functie loost (nauwe relatie met thema milieu);
- het reduceren van de nitraat- en fosfaatuitspoeling vanuit de landbouw;
- het verminderen van de droogteschade in de landbouw en het voorkomen van nieuwe wateroverlast.

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect milieu zijn:

- het terugdringen tot aanvaardbaar niveau van de nadelige effecten van vermesting, verzuring, verstoring, verdroging en verspreiding;
- het terugdringen van de verzuring van grond en grondwater en vermesting.

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect verkeer zijn:

- tegengaan van verstoring en versnippering van natuurgebieden door verkeer/infrastructuur;
- het weren van oneigenlijk verkeer;
- het verbeteren van de verkeersveiligheid.

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect leefbaarheid zijn:

- het behouden en verbeteren van een goed woon- en leefklimaat o.a. het voorzieningenniveau en de ruimtelijke kwaliteit;
- het behoud van de werkgelegenheid binnen de streek en het stimuleren van alternatieve economische mogelijkheden voor het landelijk gebied.

Bij de start van de planvorming in 2000 heeft de landinrichtingscommissie als gedelegeerd opdrachtnemer een aantal afspraken (zogenoemde randvoorwaarden) gemaakt van betrokken partijen. Enkele belangrijke afspraken zijn:

- Realiseren van het plan en deelname aan de uitvoering van het plan geschiedt op vrijwillige basis, met uitzondering van het eventueel toepassen van het onteigeningsinstrument t.b.v. de realisatie van EHS in het Middengebied, als minnelijke verwerving niet lukt.
- Voorkomen van nieuwe wateroverlast in landbouwgebieden, aan laanbomen en aan gebouwen.
- Het in tact laten van de woonfunctie van de bebouwing aan de Soemeersingel en de Koolweg. Bij de aanwijzing van de EHS zijn de bestaande woningen/gebouwen in dit gebied buiten de grens van de EHS gelaten.

Enkele doelen en knelpunten, die door de streek als zeer belangrijk worden ervaren zijn:

- De Landinrichtingscommissie kan geen substantiële bijdrage leveren aan het creëren van werkgelegenheid in de recreatiesector in het landinrichtingsplan Peelvenen-Noord (Deurnsche Peel-Mariapeel). De Landinrichtingscommissie heeft daartoe te weinig instrumenten in handen. De Landinrichtingscommissie ziet het als één van haar taken om, in samenwerking met de gemeenten, provincies en reconstructiecommissies, te zoeken naar vervangende werkgelegenheid in een ruimer verband buiten de blokgrens van Peelvenen.
- Als één van de “hogere” doelen voor de regio wordt genoemd het behoud van het maatschappelijke voorzieningenniveau en een goed woon- en leefklimaat in het kader van leefbaarheid. De Landinrichtingscommissie kan binnen haar mogelijkheden slechts faciliterend optreden en in het plan een aantal randvoorwaarden invullen.
- De aanvoer van ammoniak via de lucht naar de natuurgebieden vormt een bedreiging voor het voedselarme hoogveenlandschap. De Landinrichtingscommissie kan deze problematiek, welke wordt veroorzaakt door de landbouw in een groot achterland, binnen de grenzen van Peelvenen niet voldoende oplossen.

De Landinrichtingscommissie wil alle, voor het plan benodigde, gronden op minnelijke basis verwerven tegen de (agrarische) verkeerswaarde. Wanneer minnelijke verwerving niet het gewenste resultaat oplevert kan de Landinrichtingscommissie, bij de verwerving van de bestaande landbouwgronden in het Middengebied, gebruik maken van onteigening op basis van de Landinrichtingswet artikel 233. Het volgens de Landinrichtingswet vastgestelde landinrichtingsinstrument “Herinrichting” geeft de mogelijkheid om voor de verwerving van bepaalde planonderdelen onteigening toe te passen. Verwerving van de aangegeven percelen in het Middengebied is cruciaal bij de realisatie van de EHS en de natuurdoeltypen, vanwege hun ligging tussen de Deurnsche Peel en Mariapeel. De voorgenomen vernatting van de bestaande natuur kan niet slagen zonder de verwerving van deze percelen.

Voor de realisering van de beschreven doelen en maatregelen zijn gronden nodig. Dit is een totale taakstelling van 1528 hectare. Bureau Beheer Landbouwgronden heeft in het gebied ca 265 ha op vrijwillige basis verworven (stand van zaken 1 januari 2003). Er moet nog ca 1260 ha (ca. 960 ha EHS en 300 ha taakstellingsgronden) aangekocht worden om in 2008 alle aankopen gerealiseerd te hebben, hetgeen een jaarlijkse verwerving van ca 180 ha inhoudt.

De verwachtingen voor de toekomst zijn, uitgaande van de momenteel lage grondmobiliteit in het gebied, de bestaande verwervingsmogelijkheden in het gebied, het aankoopbeleid en het budget, dat jaarlijks ca. 70 ha aangekocht kan worden. Een verschil van 110 ha per jaar.

Een tweede middel voor het verkrijgen van grond is het opbouwen van een grondvoorraad door BBL en betrokken partijen, in combinatie met vrijwillige kavelruil of vrijwillige bedrijfsverplaatsing (ook naar gebieden buiten het plangebied).

De uitvoering

Op basis van vrijwilligheid en met overeenstemming van relevante partijen en gebruikers worden een aantal uitvoeringsplannen.

Dit kunnen zijn:

- Pilots of proefprojecten, om te bekijken of de gemaakte plannen in de praktijk ook uitpakken zoals verwacht (bijvoorbeeld de pilot opheffen wateroverlast bij twee woningen aan de Soemeersingel).
- Uitvoering bij voorrang (UBV). Uitvoering bij voorrang kan geschieden, vooruitlopend op de uitwerking van het landinrichtingsplan. Aan een aantal UBV's wordt op dit moment reeds gevolg gegeven. Een voorbeeld is UBV natuurontwikkeling in 't Molentje.
- Uitvoeringsmodules, die een periode bestrijken van 4 jaar. Dit hangt samen met de voorwaarde, dat financiële verplichtingen voor maximaal 4 jaar kunnen worden aangegaan. De planning van de op te starten uitvoeringsmodules is afhankelijk van de grondverwerving en de beschikbaarheid van financiële middelen.

Enkele voorbeelden van voorgenomen uitvoeringsmodules zijn:

- Uitvoeringsplan voorkomen wateroverlast bij alle woningen aan de Soemeersingel/Koolweg. Deze module wordt uitgevoerd alvorens het waterpeil in de natuurgebieden wordt opgezet. Met deze module worden alle woningen, incl. waardevolle monumentale panden, voor toekomstige peilwijzigingen veiliggesteld.
- Uitvoeringsplan verbeteren/verkeersluw maken bestaande openbare wegen in het Soemeergebied in het kader van bevordering van de leefbaarheid en toerisme.
- Uitvoeringsplan dorpsverbetering Helenaveen en Griendtsveen, om de landschappelijke en cultuurhistorische waarden en herkenbaarheid van beide dorpen te verbeteren. Waaronder bijvoorbeeld het herstel van de oude kanalen en de haven in Griendtsveen;
- Inrichting van natuurontwikkelingsgebied in het Soemeergebied, voor zover verworven en in eigendom van Staatsbosbeheer.

- Uitvoeringsplan herverkaveling en inrichting voor het blijvend landbouwgebied. Daartoe wordt het landinrichtingsplan gesplitst in deelgebieden. De Landinrichtingscommissie is voornemens de volgende deelgebieden te onderscheiden: in Limburg deelgebied Evertsoord/Grashoek en deelgebied Grauwveen (ten noorden van de spoorlijn), in Noord-Brabant deelgebied de Snoerts, deelgebied Liessel, deelgebied Neerkant en deelgebied Helenaveen.

Evalueren

Om de effecten op het milieu en de realisatie van de projectdoelstellingen duurzaam te kunnen volgen, dient het bevoegd gezag een evaluatieprogramma vast te stellen.

De landinrichtingscommissie zal de voortgang van de uitvoering van het landinrichtingsplan evalueren, specifiek op de voortgang van de vrijwillige kavelruil en de minnelijke verwerving van gronden t.b.v. de doelstellingen van Peelvenen. Mocht blijken, dat de doelstellingen met minnelijke verwerving en vrijwillige kavelruil niet behaald worden, dan kan zowel intensivering als het oprekken van bestaand instrumentarium nodig zijn, ook ten behoeve van de ontwikkeling van de blijvende landbouw. Daarbij gaat de landinrichtingscommissie ervan uit, dat de beschikbaarheid van budget voor aankoop en inrichting NIET de beperkende factor is.

Oprekken van het bestaand instrumentarium betekent,

- Inzetten op planmatige kavelruil;
- Als planmatige kavelruil niet voldoende resultaat oplevert, dat inzet van wettelijke verkaveling;
- In het uiterste geval inzetten op onteigening.

De Landinrichtingscommissie gaat ervan uit, dat vrijwillige (planmatige) kavelruil het goede instrument is om de doelen te bereiken. De Landinrichtingscommissie zal een evaluatiemoment tijdens de uitvoering van het plan inbouwen. Op dat evaluatiemoment wordt bekeken, of het instrument van vrijwillige kavelruil het juiste rendement oplevert.

Wanneer dit niet het geval blijkt te zijn, zal de Landinrichtingscommissie een planwijziging overwegen, waarin het wettelijk (verplichtend) verkavelingsinstrument en/of onteigening zal worden ingezet.

In het geval van planwijziging zal de commissie een aangepast landinrichtingsplan ter inzage leggen. In principe kan het gehele gebied in aanmerking komen voor een dergelijke planwijziging.

Planmatige kavelruil is een intensivering van de vrijwillige kavelruil, door een sterkere sturing van het ruilproces vanuit de Landinrichtingscommissie. Deelname is vrijwillig, doch niet vrijblijvend.

Een wettelijke verkaveling betekent dat er verplicht grond wordt geruild. Daarnaast kan de landinrichtingscommissie de grondeigenaren een beperkt aandeel op hun ingebrachte grond korten (maximaal 3 % bij herinrichting). De grond die hiermee beschikbaar komt, mag alleen worden ingezet voor de realisatie van wegen en waterlopen, natuur en landschapselementen. De grond wordt geldelijk verrekend. De landinrichtingscommissie houdt in voorliggend plan de ruimte open, om na evaluatie na een aantal jaren (ca. 4 jaar), in te zetten op wettelijke verkaveling.

Mocht wettelijke verkaveling niet het juiste resultaat opleveren, dan kan in het uiterste geval de landinrichtingscommissie besluiten om via onteigening de laatste hectares te verwerven om het plan geheel uit te kunnen voeren. Onteigening wordt slechts ingezet als met andere instrumenten de doelstellingen niet gehaald kunnen worden via minnelijke verwerving, vrijwillige kavelruil en eventueel wettelijke verkaveling. In dat geval zal de landinrichtingscommissie samen met de streek het nu voorliggende plan opnieuw op stellen en vaststellen volgens de normale procedures op basis van artikel 74 t/m 83 van de Landinrichtingswet (in gewoon Nederlands betekent dit: "terug naar af"). De op dat moment reeds gerealiseerde projecten, inrichtingsmaatregelen en nieuwe verkaveling blijven wel gehandhaafd.

1 Inleiding

Precies op de grens van de provincies Limburg en Noord-Brabant ligt het Strategisch Groenproject Peelvenen. Dit gebied bestaat uit de grote natuurterreinen Deurnsche Peel – Mariapeel, de Groote Peel en de omringende landbouwgronden. Op verzoek van beide provincies heeft de Landinrichtingscommissie Peelvenen het voorliggend Voorontwerpplan/ Milieueffectrapport (VOP/MER) opgesteld voor de herinrichting van het noordelijke deel van de Peelvenen: Deurnsche Peel – Mariapeel. De gezamenlijke oppervlakte bedraagt ruim 6.600 ha.

1.1 Aanleiding

De aanleiding van de landinrichting Peelvenen is de aanwijzing van de Peelvenen tot Strategisch Groen Project (SGP) in het (eerste) Structuurschema Groene Ruimte (SGR; 1992). Doel hiervan is het behoudt van de hoogveenrestanten en het gebied weer te ontwikkelen tot een functionerend hoogveenlandschap. In de afgelopen decennia is daartoe nieuwe natuur aangewezen en nu is een uitgebreide functiewijziging aan de orde. Deze functiewijziging dient te worden gerealiseerd middels landinrichting. Dit staat in het SGR al aangegeven en hebben beide provincies bevestigd. Enerzijds vanwege het instrumentarium van de Landinrichtingswet en anderzijds vanwege de te genereren overheidsgelden.

Vanwege de problematiek en taakstelling is gekozen voor landinrichting in de vorm van een Herinrichting. In het kader van een Herinrichting heeft de Landinrichtingscommissie volgens de landinrichtingswet de bevoegdheid om, t.b.v. de verwerving van gronden, het onteigeningsinstrument in te zetten. Daarnaast kan zij kiezen tussen wettelijke herverkaveling of vrijwillige kavelruil, al dan niet in verschillende deelgebieden.

Enkele jaren na het verschijnen van het SGR heeft het rijk ook aangegeven dat de cultuurhistorische waarden in Griendtsveen-Helenaveen sterker richtinggevend moeten zijn bij planvorming. In de nota 'Belvédère' heeft het rijk Griendtsveen-Helenaveen aangewezen als een gebied waarin sprake is van een accumulatie van waarden en/of een integrale samenhang van waarden, die ervoor zorgen dat dit gebied, vanuit de cultuurhistorie, bijzondere

aandacht verdient. De opdracht vanuit het SGR en de signalering vanuit de nota 'Belvédère' zijn deels strijdig en op het eerste zicht moeilijk op elkaar af te stemmen.

1.2 Voorontwerpplan/Milieueffectrapport (VOP/MER)

De provincies Limburg en Noord-Brabant hebben voor de landinrichting een landinrichtingscommissie ingesteld. In het kader van de Landinrichtingswet heeft deze het nu voorliggend landinrichtingsplan (Voorontwerpplan/VOP) opgesteld.

De grootschalige functiewijziging in het gebied heeft tot gevolg dat de landinrichtingscommissie ook een milieueffectrapport (MER) moest opstellen. Dit betekent, dat de doelstellingen in een aantal alternatieven zijn uitgewerkt. Het voorliggende plan is zowel het VOP als de MER.

De Landinrichtingscommissie brengt dit VOP/MER in inspraak. Hierna zal ze het plan, met inachtnaam van de inspraakreacties, aan de opdrachtgevers (Gedeputeerde Staten van Limburg en Noord-Brabant) aanbieden als Ontwerpplan (OP). Het OP bestaat dan nog uit één alternatief.

GS brengen het OP in inspraak, waarna Provinciale Staten het plan zullen vaststellen als Landinrichtingsplan.

1.3 Afstemming met Reconstructie

Er is een goede afstemming tussen de landinrichting en de Reconstructie. De betrokken Reconstructiecommissies hebben uitgesproken,

dat het landinrichtingsplan Peelvenen leidend is voor het Reconstructieplan in dat gebied. Dit onder de voorwaarde, dat landinrichtingsplan Peelvenen de Reconstructiedoelen in zich verenigt. De Reconstructiecommissie ziet Peelvenen dan ook als een uitwerkingsplan in het kader van Reconstructie.

Zie ook het tekstkader "Landinrichting, Reconstructie en Milieueffectrapportage" (zie blz. 20).

Sinds 14 februari 2001 wordt de Watertoets toegepast op plannen die gevolgen voor de waterhuishouding kunnen hebben. De Watertoets heeft, zoals vastgelegd in de Startovereenkomst WB21, een integraal karakter: alle relevante 'wateraspecten' worden meegenomen. Er wordt gekeken naar veiligheid, wateroverlast, waterkwaliteit en verdroging.

De watertoets vormt een waarborg voor inbreng van water in de ruimtelijke ordening. De belangrijkste uitgangspunten van de watertoets zijn dat de gevolgen van ruimtelijke besluiten geen belemmering vormen voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in het deelstroomgebied en dat een verbetering van waterkwaliteit wordt bereikt. Daarnaast is van belang dat bij de inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen wordt voorkomen dat afwenteling op andere delen van het deelstroomgebied plaatsvindt. Voordeel van de watertoets is het opstellen en meenemen van een wateradvies in de planvorming. Bij m.e.r.-plichtige besluiten is vanwege het aanvullende en specifieke karakter van het wateradvies van de waterbeheerder gekozen om ook een Watertoets te laten plaatsvinden. Omwille van efficiency en eenduidigheid is het onderzoek en de beoordeling van de wateraspecten geïntegreerd in de werkzaamheden voor het VOP/MER.

Voor het VOP/MER heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met de waterschappen. Tevens hebben de waterschappen, via (sub-)commissieleden de standpunten ingebracht bij de planvorming. Het achtergronddocument 'Water' kan worden beschouwd als de waterparagraaf zoals bedoeld in de handreiking voor de watertoets. Het waterschap zal bij de planvorming en uitwerking van de uitvoeringsmodules ook de watertoets hanteren.

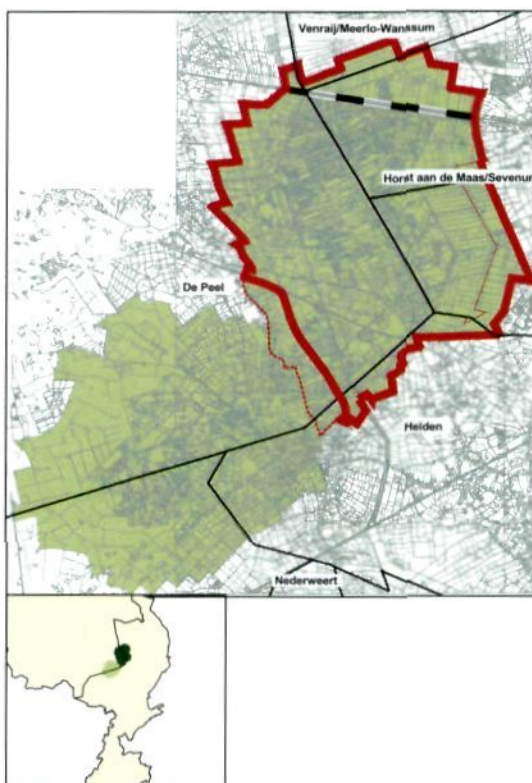
Rollen, initiatiefnemers en bevoegd gezag

De Landinrichtingscommissie Peelvenen is initiatiefnemer voor het VOP/MER. De secretaris van de Landinrichtingscommissie treedt op als contactpersoon. Het College van GS van Limburg is coördinerend bevoegd gezag, mede namens het College van GS van Noord-Brabant. De namen en adressen van de contactpersonen zijn opgenomen in bijlage 2.

Begrenzing plangebied

Het Strategische Groenproject Peelvenen omvat de grotere natuurterreinen Groote Peel, Mariapeel en Deurnsche Peel en de omliggende landbouwgronden. De Landinrichtingscommissie (LC) heeft besloten de komende periode eerst in te zetten op het noordelijk deel van de Peelvenen, het gebied in en rond de Deurnsche Peel en de Mariapeel, hierna kortheidshalve het landinrichtingsgebied te noemen (figuur 1).

De reden voor de gefaseerde aanpak ligt in de ingrijpende functiewijziging in het Peelvenengebied (ontwikkelen van bijna 1200 ha nieuwe natuur), geconcentreerd in dit deel, en het moeilijk verkregen draagvlak. Na het opstellen van het plan voor het noordelijk deel zal de aandacht zich richten op het zuidelijk deel. Mede omdat het nog enkele jaren duurt voordat in het zuidelijk deel de planvorming en de uitvoering begint, wordt dit gebied buiten deze m.e.r. gehouden.

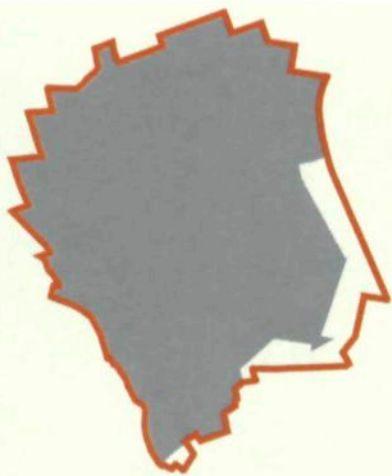
Tijdens de planontwikkeling is de begrenzing van het plangebied op onderdelen gewijzigd. Dit na overleg met de betrokken gemeenten en bewoners en na goedkeuring door beide provincies (figuur 2). De begrenzing in dit plan wijkt daarom af van die in de projectnota.

Het definitieve plangebied ligt op de grens van de provincies Noord-Brabant en Limburg en valt binnen de grenzen van de gemeenten Deurne, Horst aan de Maas, Venray, Sevenum, Meijel en Helden. Het behoort waterhuishoudkundig tot de waterschappen De Aa en Peel en Maasvallei en het Zuiveringsschap Limburg.

Figuur 1

Ligging van de Peelvenen.
Het noordelijk gebied is
het landinrichtingsgebied

De begrenzing van de landinrichting Peelvenen-Noord is gebaseerd op hydrologische relaties tussen de natuurgebieden en hun directe omgeving. Hiervoor is gekozen vanwege de centrale rol die de waterhuishouding vervult voor de natuur en de landbouw in en rond de Peelvenen.

- Omgeving Evertsoord. Uitbreiding plangebied tot aan de Middenpeelweg, inclusief de kern Evertsoord, zodat de Landinrichtingscommissie meer kan bijdragen aan de leefbaarheid en de ontwikkeling van de plaatselijke bedrijven.
- Omgeving Meijel. Uitbreiding plangebied rondom het natuurontwikkelingsproject het Molentje. De maatregelen in het Brabants Molentje belemmeren de waterafvoer van landbouwgronden die buiten de oorspronkelijke begrenzing liggen. Door de blok grens aan te passen maken deze landbouwgronden deel uit van het LI-plan en kunnen maatregelen worden genomen.
- Omgeving Breedschen Peel. Uitbreiding plangebied tot aan de snelweg A67. Het gaat hier om de ecologische verbindingszone tussen (1) Mariapeel, (2) Zinkske en (3) Grote Molenbeek. Door de blok grenswijziging wordt het zoekgebied voor de vrijwillige aankoop en realisatie van een ecologische verbindingszone verruimd en kan binnen het landinrichtingsproject deze hele verbinding worden gerealiseerd.
- Omgeving Neerkant. Inperking plangebied. In het afgescheiden deel speelt voornamelijk de stankproblematiek. Dit in relatie met een relatief dichte burgerbebouwing. De belangrijke ecologische verbinding tussen de hoogveengebieden in het landinrichtingsplan en de Groote Peel vallen echter nu buiten het plangebied. Het gebied is afgescheiden van Peelvenen, zodat de specifieke stankproblematiek in het kader van de Reconstructie kan worden opgepakt. De overige doelstellingen vanuit de landinrichting worden opgepakt in Peelvenen-Zuid.

1.4 Doel van het Landinrichtingsplan

Vertrekpunt voor de Landinrichtingscommissie was de opdracht van de beide provincies, verwoord in de "Projectnota voor het gebied Peelvenen". In deze nota staat de volgende doelstelling centraal:

"Het met elkaar op gang brengen van een proces in het Peelvenengebied om te komen tot het oplossen van knelpunten, die de streek en de overheden ervaren bij de beleidsuitvoering op het gebied van ruimte, water, milieu en economie, voor zover die direct gerelateerd zijn aan het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden in de huidige grote Peelrestanten en de daarmee samenhangende gronden voor zover gelegen binnen de Ecologische Hoofdstructuur."

Het plan gaat in op het doel van de maatregelen voor de herinrichting, het effect van de maatregelen, de kosten en de financiering. De exacte invulling van de maatregelen en voorzieningen vindt plaats in modules die de uitvoering van het plan regelen.

1.5 Alternatieven in dit plan

De essentie van het werken met alternatieven is om in een zo vroeg mogelijk stadium inzicht te krijgen in de mogelijke oplossingsrichtingen en de milieueffecten die daarmee gepaard gaan.

De alternatieven laten zien op welke manier oplossingen gevonden kunnen worden en wat de effecten daarvan zijn op het milieu. Daarnaast wordt de autonome ontwikkeling in het plangebied beschreven indien geen landinrichting plaatsvindt.

De Landinrichtingscommissie heeft het Voorkeursalternatief geformuleerd door een juiste keuze te maken uit de alternatieven oplossingsrichtingen en de effecten voor het gebied.

Dit Voorontwerpplan presenteert de volgende alternatieven:

- het **Natuuralternatief (NA)**, met accent op de doelen voor natuur;
- het **Cultuurhistorisch-Natuuralternatief (CNA)**, met het accent behoud van de cultuurhistorie en dorpsgezichten;
- het **Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA)**, dit gaat uit van maximalisatie van de natuurdoelen, ten kosten van de overige functies;
- het **Voorkeursalternatief (VKA)**, hierin heeft de Landinrichtingscommissie de schijnbaar onverenigbare doelstellingen verenigd.

De Landinrichtingscommissie stelt zich op het standpunt dat het VOP een flexibel plan moet zijn. Waar en wanneer nodig moet het kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en initiatieven van derden. Nieuwe mogelijkheden zal ze wel steeds toetsen aan de doelstellingen en beleidskaders van het Landinrichtingsplan.

Figuur 2

De begrenzing van het landinrichtingsgebied is lopende de planvorming gewijzigd

Figuur 3

Overzicht procedures en
inspraakmogelijkheden (uit
Handleiding m.e.r.)

Binnen de grenzen van de opdracht houdt de Landinrichtingscommissie zoveel mogelijk rekening met de wensen en ideeën van bewoners van het gebied. Zij probeert deze wensen en de overheidsdoelstellingen te verenigen om zo een plan op te stellen waarin de streek zich herkent en trots op kan en zal zijn.

Om een proces van interactieve planvorming op gang te brengen is, reeds in een vroeg stadium, een dialoog met de bewoners en gebruikers van de streek opgezet (zie bijlage 4).

Landinrichting, reconstructie en m.e.r. Landinrichting

Peelvenen behoort tot de landinrichtingsprogramma's in voorbereiding die met prioriteit naar de uitvoering geleid moeten worden. Waar mogelijk worden zogenaamde UBV's (Uitvoering Bij Voorrang) al tijdens de voorbereiding van het Landinrichtingsplan uitgevoerd. UBV's zijn deelprojecten, die vooruitlopend op de planvorming reeds kunnen worden uitgevoerd. Dit in overeenstemming met de betrokkenen. Het betreft onder andere de inrichting 't Molentje en Schepersberg-Peelke. Dit kan alleen als alle betrokken partijen er mee instemmen. De uitvoering van deze maatregelen mag de uitvoering van andere planonderdelen naderhand niet belemmeren. Toetsingskader is dan de projectnota.

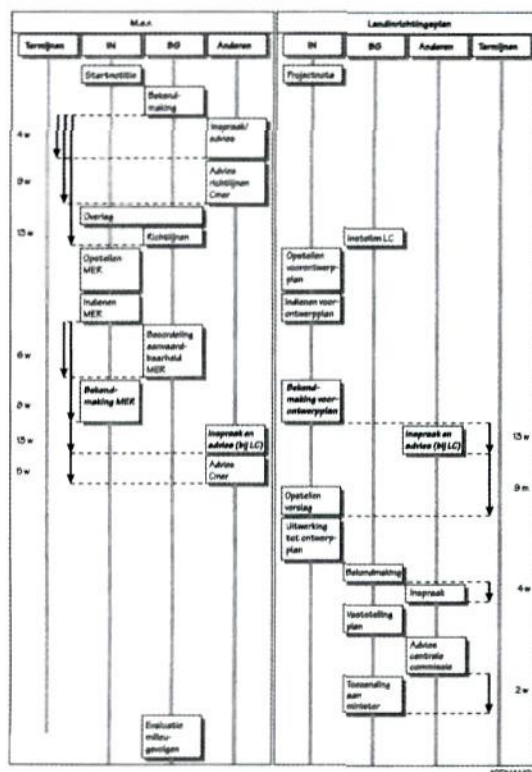
Reconstructie

Het landinrichtingsproject Peelvenen is gelegen in de provincies Limburg en Noord Brabant en maakt onderdeel uit van het reconstructiegebied "De Peel" in Noord Brabant en de reconstructie-districten "Horst a/d Maas-Sevenum", "Helden" en "Venray/Meerlo-Wanssum" in Limburg. Er is een goede afstemming tussen de landinrichting en de reconstructie. Zowel de Reconstructiecommissie De Peel in Noord-Brabant als de Limburgse Reconstructiecommissies hebben uitgesproken, dat het landinrichtingsplan Peelvenen leidend is voor het Reconstructieplan in dat gebied. Daarmee heeft Peelvenen een bijzondere positie in de Reconstructie. Bij toetsing aan het concept reconstructieplannen in beide provincies is reeds geconcludeerd, dat Peelvenen beantwoordt aan de integrale doelstellingen van de Reconstructie, voor zover de reikwijdte van de landinrichting bedraagt (zie bijlage 5).

Milieueffectrapportage

Een functieverandering van meer dan 500 ha is m.e.r.-plichtig, overeenkomstig het Besluit milieueffectrapportage 1994 zoals gewijzigd bij Besluit van 7 mei 1999 (stb. 224 onderdeel C categorie 9.2). Daarom moet voor dit plan een milieueffectrapport

(MER) worden opgesteld. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 30 mei 2000. De richtlijnen voor het MER zijn door GS van Noord-Brabant en Limburg vastgesteld op 7 november 2000.

1.6 Werkwijze bij opstellen plan

De inhoud van dit plan volgt in grote lijnen de volgende stappen¹:

- onderscheiden van hoofd- en bijzaken van het inrichtingsvraagstuk;
- concretiseren van doelen;
- uitwerken maatregelen (in alternatieven);
- beschrijven effecten;
- vaststellen doelbereik;
- vergelijken alternatieven.

1.7 Leeswijzer

Na deze inleiding staat in hoofdstuk 2 het plangebied beschreven.

In hoofdstuk 3 staan de doelen van het project. Alleen de essentiële doelen en thema's zijn aangegeven. Projectdoelen worden geformuleerd voor de functies natuur, landschap en cultuurhistorie, landbouw, recreatie, verkeer en voor de kwaliteiten water, milieu en leefbaarheid.

In hoofdstuk 4 staan de randvoorwaarden waaraan het landinrichtingsplan zich moet houden. Dit kunnen zijn: wetten, beleid of afspraken met de streek, die aangeven welke ruimte de Landinrichtingscommissie heeft om maatregelen te formuleren.

¹ Dit is overeenkomstig het Beslissingsondersteunend Systeem voor Plannen en Projecten in het Landelijk Gebied, BEL (DLG, 1999)

In hoofdstuk 5 staan de knelpunten beschreven. Deze knelpunten kunnen zijn de aanwezigheid verschillen tussen de doelstelling en de huidige situatie, maar ook verschillen tussen de doelstellingen onderling.

Hoofdstuk 6 vormt de kern van het VOP/MER. In dit hoofdstuk worden vier alternatieven, elk met een eigen visie, gepresenteerd. In het Voorkeursalternatief (dit alternatief geniet de voorkeur van de Landinrichtingscommissie) is er ruimte voor een breed scala aan activiteiten. In het Natuuralternatief worden de ecologische potenties zo optimaal mogelijk benut, binnen de randvoorwaarden.

In het Cultuurhistorisch-Natuuralternatief vormen zowel de ecologische potenties als de cultuurhistorische waarden de basis voor de herinrichting. Ter vergelijking is de autonome ontwikkeling beschreven, hoe zou het studiegebied er rond 2018 uitzien zonder landinrichting.

Om inzicht te geven in het scala van ingrijpende maatregelen, die nodig zouden zijn om 100 % van de natuurdoelen te regelen, is het Meest Milieuvriendelijk Alternatief opgesteld. De maatregelen in dit alternatief gaan ten koste van veel van de gestelde randvoorwaarden.

Hoofdstuk 7 bevat de beschrijving van de effecten per alternatief en vervolgens een vergelijking van de alternatieven. De oplossingsrichtingen worden vertaald naar veranderingen in ruimtelijke en abiotische condities, ten opzichte van de huidige situatie. Vervolgens worden deze effecten afgezet tegen de doelstellingen uit hoofdstuk 3. Hiermee wordt de mate van doelbereik aangegeven. Per doelstelling kunnen op deze wijze alternatieven naast elkaar worden gezet en vergeleken op doelbereik. Het resultaat is een aantal vergelijkingstabellen met daarin de scores van de voorgestelde alternatieven.

Hoofdstuk 8 geeft aan hoe dit plan, via uitvoeringsplannen, tot uitvoering kan komen. Ook bevat dit hoofdstuk een begroting van de kosten van de in hoofdstuk 6 geschetste alternatieven.

Hoofdstuk 9 beschrijft de leemten in kennis en de onzekerheden die voor de besluitvorming van belang kunnen zijn. De voorspelde effecten en het aangegeven doelbereik, zoals beschreven in het MER, dienen in een later stadium beschouwd te worden. Dit ten opzichte van de daadwerkelijk optredende effecten. Zo nodig kunnen dan aanvullende maatregelen worden genomen om milieueffecten te beperken of het doel alsnog te realiseren. In hoofdstuk 8 is hiervoor een aanzet tot een evaluatieprogramma opgenomen.

Tot slot bevat dit VOP/MER lijsten en overzichten met:

- gebruikte termen;
- geraadpleegde en relevante literatuur;
- betrokken instanties en (contact)personen;
- genomen en nog te nemen besluiten in het kader van het project De Peelvenen;
- de communicatie rond dit plan;
- de relatie van het landinrichtingsplan en de reconstructiedoelstellingen;
- de natschaderegeling;
- de kosten voor de alternatieven.

Kaartmateriaal

Bij dit VOP/MER behoren ook kaarten met:

- toponiemen;
- onteigeningen;
- beschermde gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, natuurmonumenten, beschermde dorpsgezichten, monumentenwet, hydrologische beïnvloedingszone);
- autonome ontwikkeling;
- voorkeursalternatief;
- cultuurhistorisch-natuuralternatief;
- natuuralternatief;
- meest milieuvriendelijke alternatief.

Achtergronddocumenten

Achtergrondgegevens (die conclusies en voorspelingen onderbouwen) zijn niet in de hoofdtekst van het VOP/MER opgenomen, maar in achtergronddocumenten. Per functie/thema is één achtergronddocument opgesteld; natuur, water, milieu, cultuurhistorie (incl. bos en landschap), landbouw, recreatie en verkeer.

Van het thema leefbaarheid bestaat geen afzonderlijk achtergronddocument. De factoren die de leefbaarheid bepalen, zijn moeilijk los te zien van de beschrijving van de functie/kwaliteit waarbinnen zij een uitwerking krijgen. Daarom komen deze factoren in de volgende achtergronddocumenten terug:

- ruimtelijke kwaliteit – landschap;
- muggenoverlast – natuur;
- wateroverlast – water;
- bereikbaarheid en verkeersveiligheid – verkeer;
- stank – (lucht) milieu.

2 Gebiedsbeschrijving

Dit hoofdstuk beschrijft de huidige situatie van het gebied. Per thema krijgt u inzicht hoe het gebied in de huidige situatie functioneert en wat u er op dit moment kan zien.

Wat men van de Peel vindt, is persoonlijk en tijdgebonden.

In 1874 typeerde professor Hugo de Vries de onontgonnen Peelstreek als: “Een kale woeste heide, waar niets het oog boeit, waar geen schilderachtig plekje te vinden is, waar niet te vinden is, waar niets groeit dan de gewone heidesoorten. Bijna geen levend schepsel treft men er aan, geen vogel vliegt er – het schijnt een door alles geschuwd terrein.”

2.0 Algemene karakteristieken

De geologische en geomorfologische ondergrond en de historische ontwikkelingen hebben het landschap een specifieke opbouw gegeven. Daarbij spelen de verschillen tussen horst, slenk en Peelrandbreuk een essentiële rol. Door contrasten en verschillen in vorm, openheid en patroon is de opbouw van het landschap goed zichtbaar. De Peelhorst ligt als een hooggelegen rug tussen de lager gelegen Centrale Slenk en het lager gelegen Maasdal (slenk van Venlo).

Middengebied en ring: 2 deelgebieden

Op basis van de gebiedsopbouw is een splitsing gemaakt in een middengebied en de ring eromheen. Het middengebied bestaat uit het landbouwgebied tussen Helenaveen en Griendtsveen en de natuurgebieden Deurnsche Peel en Mariapeel. De ring bestaat uit het gebied rondom het middengebied. (zie figuur 4)

Er zijn globaal twee landschapstypen te onderscheiden.

- In het midden ligt het hoogveenontginningsgebied met de dorpen Griendtsveen en Helenaveen inclusief de tussenliggende bebouwing. Dit gebied bestaat uit: nauwelijks vergraven hoogveengebied, systematisch vergraven hoogveen en landbouwgebieden. Lijnvormige elementen zoals wegen, waterwegen en dijken lopen overwegend evenwijdig aan waterscheidingen en de Peelrandbreuk.
- Het omringende landbouwgebied (met kleine onderlinge verschillen) bestaat uit strokenverkavelingen in verschillende richtingen, met bebouwingslinten of verspreide bebouwing langs de wegen. De provincie- en gemeentegrenzen zijn zichtbaar, doordat aan weerszijden ander grondgebruik of ontginningsrichtingen aanwezig zijn. Laanbeplanting en kleine bosjes geven het landbouwgebied plaatselijk een kleinschalige uiterlijk. Recente verhogingen van de waterstanden hebben de laanbeplanting langs de Kanaalweg aangetast. Dit zorgt voor sterfte en verjonging.
- Op de overgang naar het beekdallandschap van de Astensche Aa is het landschap kleinschaliger en minder recht. Zowel op de rand van het gebied als daarbuiten liggen verspreide stuifduinen.

Figuur 4

Middengebied en ring
[Plangrens voor
grenscorrecties]

het gebied langs de Soemeersingel (met de Koningshoeven) zijn aangewezen als beschermd dorpsgezicht omwille van de bijzondere cultuur-historische waarden. Binnen deze dorpen, maar ook daarbuiten, treffen we een aantal waardevolle boerderijen, tuinderswoningen en industriegebonden gebouwen aan. In beide beschermde dorpsgezichten zijn vele bouwkundige (rijks- en gemeentelijke) monumenten aangewezen. Van cultuurhistorische waarde is verder het kanalen- en wijkensysteem (vaarten en drietandsysteem) tussen Griendtsveen en Helenaveen. Deze liggen gedeeltelijk in de natuurgebieden Driehonderd Bunders en Deurnsche Peel. De kanalen vormen de grondslag voor de ontginning en zijn belangrijke lijnen, maar ook barrières, in het landschap. De karakteristieke laan- en vaartbeplantingen met eiken benadrukken de veenkoloniale structuur.

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog werd gestart met de aanleg van de Peel/Raamstelling. Deze bestaat uit fysieke onderdelen (de kanalen, de tankgracht en kazematten) en uit niet zichtbare onderdelen (de mogelijk te inunderen vlaktes en de schootsvelden). Kenmerkend voor de schootsvelden is de visuele openheid als 'leeg' voorterrein van de linie. In veel gevallen is na de oorlog in het schootsveld gebouwd of is er verkaveld. In de gemeente Sevenum vertoont het landschap nog een zeer kenmerkende strokenverkaveling van lange smalle stroken, percelen van 1200 bij 200 tot 300m.

Archeologie

Er zijn verschillende vindplaatsen van Paleolithische en Neolithische artefacten in of rond het gebied. Het gebied is direct na de laatste IJstijd, vanaf ca 12.000 v Christus, regelmatig bezocht door jagers-vissers-verzamelaars en bewoond geweest op de hoge ruggen. In de loop der tijd zijn de bewoningssporen en grafheuvels onder het veen

verdwenen. In gebieden waar het veen bewaard is gebleven, ligt nog veel onbekende informatie opgeslagen, die in het Pleistoceen gedeelte van Nederland uitermate schaars is geworden. Binnen het gebied ligt één terrein van archeologische betekenis met sporen van bewoning uit de Midden Steentijd, namelijk de rug waarop het biologisch station ligt. Direct buiten het gebied ten noorden van Evertsoord ligt een terrein met sporen van bewoning uit de Oude Steentijd. Het gebied heeft grotendeels een lage archeologische verwachtingswaarde, alleen op de hogere gronden in het noorden, westen en zuiden is de verwachtingswaarde middelhoog.

Bos

De bossen in en om het plangebied zijn oudere dennenbossen (van voor 1940) op stuifduinen, bijvoorbeeld bij Meijel en de Marisberg. In het Peelgebied treffen we oude elzenhakhoutbossen aan en spontaan bos in de vorm van berkenbroek, drogere eikenberkenbossen en vliegdennen. Aan de Douglasweg ligt een jonger naaldhoutbos, van na 1940. Ten noorden en ten zuiden van Neerkant liggen kleine jongere loofhoutbosjes en ten noorden van Neerkant ligt ook een oud naaldhoutbosje.

Doordat het voormalige hoogveengebied is verdroogd, is ook in de natuurgebieden het veen begroeid geraakt met berkenbroekbos en op sommige plaatsen wilgen- en elzenbroekbos. Dit impliceert dat bij maatregelen voor hoogveenherstel meer natigheid ontstaat en broekbos weer deels zal wijken (terugschrijdende successie).

Landschappelijke beleving

Beleving van het landschap is persoons- en tijdgebonden en in dit stadium van de planvorming is geen onderzoek mogelijk (zie achtergronddocument Landschap). Er is onderscheid te maken tussen bewoners en bezoekers en hun grondhouding ten opzichte van cultuurhistorie en natuur. Toch is getracht op basis van discussies in de (sub-) commissies en andere bijeenkomsten een beeld te geven van de beleving van het gebied.

De beleving van het beschermd dorpsgezicht Helenaveen en Griendtsveen

De bewoners zijn zich sterk bewust van de historie en de cultuurhistorische waarde van gebouwen, structuren en ruimtes. Gaafheid en zeldzaamheid zijn daarbij de trefwoorden. Er wordt ook een samenhang tussen omgeving en sociale gemeenschap ervaren. De inwoners zijn trots op hun dorp. Hun grootouders, afkomstig uit diverse landsdelen, hebben het dorp gemaakt tot wat het nu is en waar een eigen taal gesproken wordt. Er leeft een sterk gevoel voor eigen identiteit en de wens om die te behouden.

De beleving van de natuurgebieden.

Van concrete beleving van de oorspronkelijke 'Peelnatuur' is slechts beperkt sprake. Oorzaak is het ontbreken van direct contact met karakteristieke elementen van het hoogveen en het verdwijnen van de oorspronkelijke Peelnatuur. Men kan in de huidige Peel echter nog wel degelijk 'Peelbeleving' hebben. De karakteristieke eigenschappen van hoogveen kunnen in de huidige Peelrestanten, zeker in het midden, nog ervaren worden. Het betreft eigenschappen zoals het open landschap, vochtigheid en voedselarmoede (met diverse planten en dieren die daar bij horen) en de rust (ook een zeer belangrijke Peel-eigenschap).

Indien Peelbeleving ruimer wordt beschouwd – ook de ingrepen van de mens in de oorspronkelijke natuur – is er ook vanuit de randen van de natuurgebieden wel degelijk sprake van Peelbeleving. Door genomen beheersmaatregelen, in en rond de natuurgebieden, worden delen van het gebied als ontoegankelijk ervaren. Delen van het jaar zijn enkele (stukken van) paden moeilijk begaanbaar. Zo is bijvoorbeeld de verlengde Eikenlaan te nat om te belopen. Daar staat tegenover dat veel andere delen van de Peel beter bereikbaar zijn geworden via de aangelegde dammen en dijken.

2.3 Landbouw

De landbouw in het plangebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van grote, moderne bedrijven die grootschalig en rationeel opereren. Het merendeel bestaat uit veeteeltbedrijven met bijbehorende akkerbouw. Verder is er veel glastuinbouw en intensieve veehouderij.

Type en grootte bedrijven

Binnen het plangebied (inclusief middengebied) liggen 195 agrarische bedrijven (telling 2000 – zie tabel 2) en is 3460 ha in gebruik als cultuurgrond. Er is sprake van een sterke ondernemers- en pioniersgeest. De ondernemers zijn sterk gehecht aan de cultuur, wonen en werken in deze regio. Dit vanwege de aanwezige schaalgrootte en agglomeratievoordelen als gevolg van de aanwezigheid van een regionale keten van toelevering en verwerking van hoge kwaliteit. Deze duurzame perspectieven worden nu en in de nabije toekomst echter fors beïnvloed door een aantal beleidsontwikkelingen op het gebied van ruimte, water, milieu en dierenwelzijn. Maar vooral door de slechte economische ontwikkelingen en marktontwikkelingen in de landbouw in binnen- en buitenland. Veel bedrijven zitten klem tussen elkaar, de woonkernen, de natuurgebieden en een stapeling van regelgeving.

De hoofdberoepsbedrijven zijn meestal grote sterke bedrijven met goede toekomstmogelijkheden. Bijna 40 procent van de ondernemers in dit gebied is geboren voor 1945 en hiervan heeft 30% aangegeven een opvolger te hebben.

De landbouw is de belangrijkste vorm van werkgelegenheid in deze regio. De land- en tuinbouw zal hoofdzakelijk geconcentreerd blijven in de ring. In 2000 telde de ring 184 agrarische bedrijven, waarvan ca. 9% als nevenberoepsbedrijf geëxploiteerd werd, en het middengebied 11 agrarische bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte van alle bedrijven is ca 13,8 ha met een gemiddelde bedrijfsomvang van 98 NGE. Dat wil zeggen dat de gemiddelde bedrijfsomvang in het gebied groot is. Het aantal bedrijven met meer dan 100 NGE/bedrijf is met 74 bedrijven hoog. Het zijn hoofdzakelijk glastuinbouw-, melkveehouderij- en hokdierbedrijven met een bedrijfsomvang >100 NGE.

De tuinbouw (glas en open grond) neemt in deze streek een belangrijke agrarische plaats in. Van de tuinbouwbedrijven is de glastuinbouw de belangrijkste. Van de 37 glastuinbouwbedrijven heeft ruim 78% een omvang van meer dan 100 NGE. Ook de 3 champignonbedrijven zijn grote intensieve bedrijven. De 10 tuinbouw opengrond en overige tuinbouwbedrijven zijn over het algemeen kleiner van omvang.

Na de glastuinbouw is de melkveehouderij de belangrijkste sector. De melkveehouderij neemt circa 56% van de totale agrarische grondoppervlakte in beslag. De overige graasdierhouderij is beperkt van omvang en oppervlakte met enkele wat grotere bedrijven.

De intensieve veehouderij bestaat uit varkens-, pluimvee- en overige hokdierbedrijven. Wat betreft de omvang neemt de hokdierhouderij in dit gebied een derde plaats in. Bij de hokdierhouders hebben de meeste bedrijven varkens. Daarnaast zijn er een drietal zeer intensieve overige hokdierbedrijven met een gemiddelde omvang van 202 NGE. De 4 pluimveehouders hebben een gemiddelde omvang van 83 NGE.

De meerjarige teelt is in dit gebied boom- en fruitteelt en betreft zes grote intensieve bedrijven. De akkerbouw is kleinschalig en wordt grotendeels als nevenberoepsbedrijf uitgeoefend.

zijde, hinder van te hoge grondwaterstanden in het vroege voorjaar.

In het gebied ligt nu een uitgebreid stelsel van waterlopen, waarvan het oorsprong ligt in de hooggelegen peelgebieden nabij de waterscheiding. Verder vervult het kanalenstelsel nu een belangrijke functie voor waterdoorvoer en wateraanvoer (Maaswater) van buiten het plangebied. De verdroging in het natuurgebied Mariapeel werd tot 1997 bestreden door het inlaten van (relatief voedselrijk) Maaswater vanuit de Helenavaart. Sinds 1998 is de aanpak van de verdroging essentieel gewijzigd. Conservering van systeemeigen water met behulp van compartimentering door middel van dammen en stuwtjes verhogen nu het waterpeil in het natuurgebied. Dit water is afkomstig van regenwater en is dus systeemeigen en voedselarm. In de loop der jaren is in de Deurnsche Peel, 't Zinkske en Heitrakse Peel de grondwaterstand eveneens verhoogd door interne waterconservering.

In de landbouwgebieden rondom de natuurgebieden zijn ook maatregelen genomen om de verdroging van zowel de landbouwgronden als natuurgronden tegen te gaan. Het gaat om waterconservering, peilverhogingen en wateraanvoer vanuit de Maas via de Helenavaart en via het Deurnsch Kanaal.

In Brabant is het waterconserveringsplan Deurne uitgevoerd en is de wateraanvoer bij de Zinkske en bij de Pannenschop aangepast. In Limburg wordt gewerkt aan het Stappenplan Mariapeel. In het voorjaar 2002 zijn enkele streefpeilen van stuwen aangepast. Na afronding van het gebiedsconvenant Mariapeel zullen in meer deelgebieden de streefpeilen worden aangepast. De effecten van deze plannen zijn veelal van lokale aard maar hebben ook doorwerking in de omgeving op de zomergrondwaterstand. Het waterpeil

in de Soeloop en de Noordersloot is plaatselijk verhoogd.

In het gebied zijn diverse bemalingen aanwezig. De dorpen Helenaveen en Griendtsveen worden bemalen. Daarnaast zijn er bemalingen voor clusters van bebouwing en voor landbouwpercelen. In Helenaveen wordt het water veelal uitgemalen op de Helenavaart, in Griendtsveen wordt het water uitgemalen naar het Kanaalbos.

In het Broomeerbos wordt nog steeds water ingelaten i.v.m. peilbeheer van de voormalige visvijver en betreffende wijk.

Uit kwaliteitsgegevens blijkt dat het oppervlaktewater in de kanalen niet voldoet aan de ecologische streefwaarden. Bronnen die hier verantwoordelijk voor zijn, zijn: overstorten, ongerioleerde panden, lozingen, aanvoer van gebiedsvreemd water, verontreinigde waterbodems en chemische processen in de bodem na vernatting.

2.6 Milieu

Relevante milieuthema's in het landinrichtingsgebied zijn, naast hetgeen in de vorige paragraaf over de waterkwaliteit is gezegd:

- verzuring
- stank
- vuilstorten

In en nabij de EHS ligt een aantal bodemverontreiniginglocaties: vier voormalige storten en een vervuilde bedrijfslocatie.

In het gebied Peelvenen is sprake van een forse verzuring. Oorzaak hiervan is in grote mate de grote uitstoot van ammoniak (NH_3) door de grote veedichtheid in deze regio. Deze zure depositie van NH_3 heeft een vermistende invloed op de van nature voedselarme Peelrestanten.

In 1998 was de gemiddelde stikstofdepositie in het Peelvenengebied vele malen hoger dan wenselijk is voor hoogveennatuur. Uit TNO-onderzoek blijkt dat de uitstoot in 1998 5900 mol N/ha/jaar bedroeg, terwijl de wens vanuit de natuurdoeltypen ligt op een niveau van 400 tot 700 mol N/ha/jaar. De totale stikstofdepositie in het gebied is niet alleen afkomstig van gebiedseigen NH_3 -bronnen. Bedrijven van buiten het studiegebied zijn verantwoordelijk voor ongeveer 2300 mol N/ha/jaar. Dat wil zeggen dat de te beïnvloeden gebiedseigen depositie van het Peelvenengebied 3600 mol N/ha/jaar bedraagt. 84% van deze gebiedseigen depositie is afkomstig uit puntbronnen (stallen).

De recent aangenomen Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV) legt beperkingen op aan de bedrijfsemissies van veehouderijen. In hoofdstuk 4 bespreken we deze wet in het kort.

2.7 Verkeer

Een aantal factoren zijn van invloed op het verkeer in en om het landinrichtingsgebied. De ligging tussen grote industriegebieden (het Ruhrgebied en de Rijnmond) en op kleinere schaal de ligging tussen Venlo en Eindhoven zorgt ervoor dat zowel de snelweg A67 als de spoorlijn hoofdtransportroutes vormen. Op regionaal niveau zijn de Middenpeelweg en de weg van Meijel naar Deurne van belang. Deze regionale wegen sluiten aan op de genoemde hoofdtransportroutes. Binnen dit patroon van hoofdwegen zijn er lokale wegen die de dorpen verbinden. Tenslotte zijn er de erftoegangswegen.

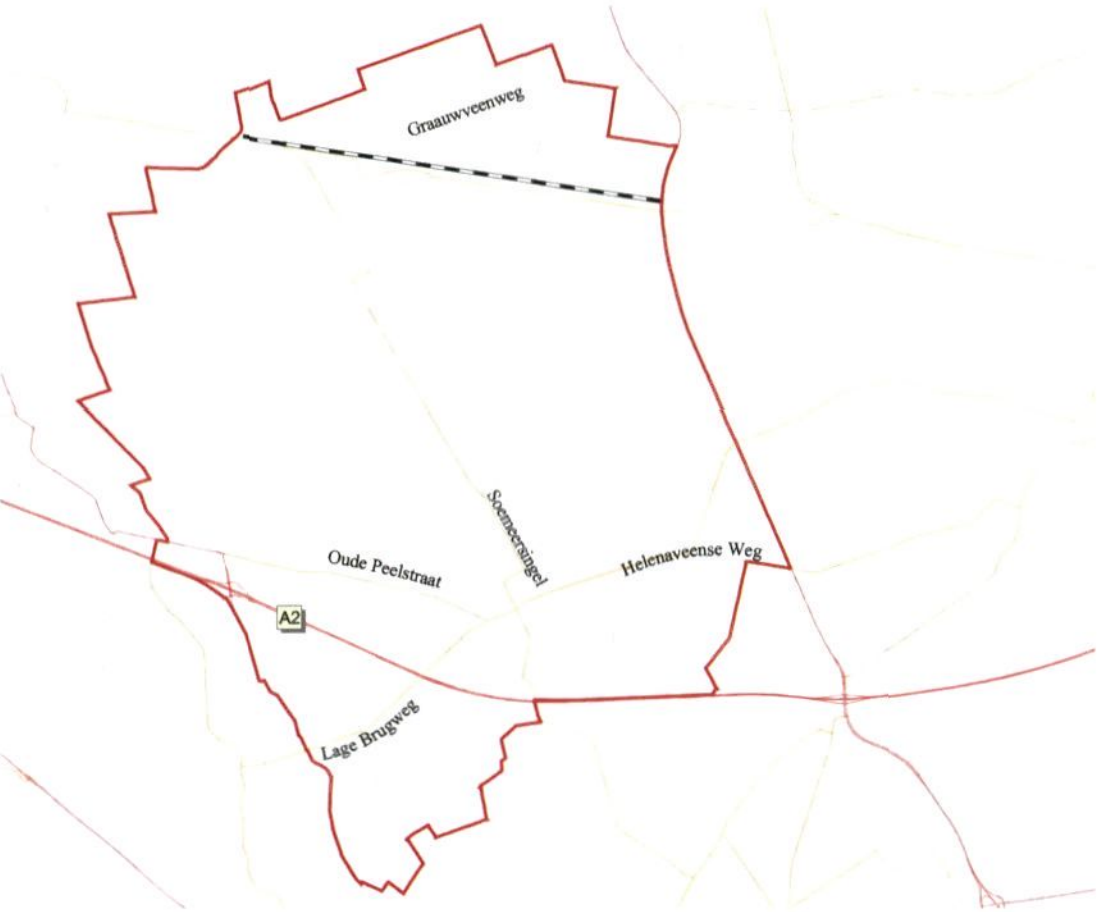
Ten westen van het plangebied (maar wel erbuiten) liggen de Snoertsebaan en de Kanaalstraat. Deze zijn van belang voor de ontsluiting van de westzijde van het plangebied. De gemeente Deurne zal in de nabije toekomst een verkenning starten naar een mogelijke verbinding Deurne – Liessel – A67. Daarnaast zijn er talrijke erftoegangswegen, bedoeld voor het toegankelijk maken van erven. De erftoegangswegen type I hebben daarbij een verbindende functie; de Griendtsveenseweg, Kanaalweg, Soemeersingel en de St-Vicentiusstraat/ Lagebrugseweg. Deze wegen zijn niet voorzien van een fietspad. De overige wegen zijn erftoegangswegen type II met het accent op de erffunctie. Bewoners uit het gebied zijn de belangrijkste gebruikers van de aanwezige plaatselijke infrastructuur. Het overgrote deel van het vervoer vindt per auto plaats.

2.8 Leefbaarheid

In het plangebied liggen drie dorpen. Deze zijn alle drie ontstaan tijdens en na de hoogveenontginning: Helenaveen en Griendtsveen ontstonden omstreeks 1850, toen ontginner Jan van der Griendt startte met de grootschalige ontginning van het hoogveen. Evertsoord is ontstaan na de Tweede Wereldoorlog, toen de laatste woeste gronden geschikt werden gemaakt voor de landbouw. Daarnaast is er verspreide bewoning buiten deze dorpen, waarvan die langs de Soemeersingel het meest in het oog springt.

Werkgelegenheid binnen het gebied biedt vooral de agrarische sector, waaronder veel part-time banen in de kassenteelt. In Helenaveen en Griendtsveen zijn enkele kleinere bedrijven gevestigd. Vooral de bewoners van Griendtsveen werken buiten het landinrichtingsgebied en pendelen heen en weer tussen werk en wonen.

Ook de kleine kernen in dit landinrichtingsgebied ontkomen niet aan de trend van een teruglopend voorzieningsniveau in de vorm van winkels, postkantoor, banken, etc. Alleen Helenaveen heeft nog een levensmiddelenwinkel. Een nieuw dorpsservicecentrum in Helenaveen biedt voorzieningen op het gebied van financiën, gezondheidszorg en informatie. Griendtsveen valt weliswaar onder de gemeente Horst a/d Maas, maar heeft ook veel relaties met de kern van Deurne.

Figuur 7
Wegenstructuur

3 Doelstellingen

De Landinrichtingscommissie Peelvenen heeft de opdracht op zich genomen om een plan opstellen voor de herinrichting van het gebied Peelvenen. Hierbij dienen de gestelde doelen zoveel mogelijk worden gerealiseerd. Deze opdracht staat in de projectnota verwoord in diverse projectdoelstellingen.

In het Voorontwerp Peelstreekplan uit 1934 pleitte dr. Thijs voor het behoud van grote aaneengesloten natuurgebieden in de Peel. “De Peel is altijd beroemd geweest, ook ver buiten Nederland, om haar grootse verlatenheid en haar wijde veen- en heidevelden. In de volksoverlevering heeft dit gebied altijd een grote prestige opgehouden.”

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op de doelstellingen. Voor de Landinrichtingscommissie het vertrekpunt een afgewogen plan op te stellen. Deze doelstellingen zijn uitgewerkt per functie (natuur, landschap, cultuurhistorie, landbouw, recreatie en verkeer) en kwaliteit (water, milieu en leefbaarheid).

De Landinrichtingscommissie onderstreept dat, bij de realisatie van de doelen, zorgvuldig met de belangen van de bewoners en gebruikers van het gebied en de gebiedswaarden moet worden omgegaan.

3.1 Doelstellingen op hoofdlijnen

De projectnota (1999), waarin de gewenste ontwikkelingen zijn weergegeven voor zowel Peelvenen-Noord (Deurnsche Peel-Mariapeel) als Peelvenen-Zuid (Groote Peel), vermeldt als centrale doelstelling voor het landinrichtingsproject:

“Het met elkaar op gang brengen van een proces in het Peelvenengebied om te komen tot het oplossen van knelpunten, die de streek en de overheden ervaren bij de beleidsuitvoering op het gebied van ruimte, water, milieu en economie, voor zover die direct gerelateerd zijn aan het behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden in de huidige grote Peelrestanten en de daarmee samenhangende gronden voor zover gelegen binnen de Ecologische Hoofdstructuur.”

De projectnota specificeert deze centrale doelstelling vervolgens tot de volgende, meer tastbare doelen die alle betrokkenen onderschrijven:

- realiseren van 1500 ha nieuwe natuur binnen de vast te stellen EHS de komende 15 jaar op basis van vastgestelde begrenzingenplannen;
- uitwerken van de perspectieven voor de landbouw en actief realiseren van diverse ontwikkelingsmogelijkheden;

- realiseren van ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme, een belangrijke economische drager in het gebied, onder meer op basis van een toeristisch-recreatieve zonerings;
- realiseren van duurzame watersystemen gericht op versterking van de natuurfunctie, bestrijding van schade in de landbouw en verbetering van de waterkwaliteit.
- terugdringen van de verzuring/eutrofiëring.
- behoud van de leefbaarheid in de kleine kernen en herstructurering van het platteland, waarbij de economische invalshoek van landbouw en toerisme speerpunten zijn.
- uitwerken van de mogelijkheden voor behoud, herstel en ontwikkeling van bos (100 - 200 ha) en landschap en realisering hiervan.

Na vaststelling van de projectnota in 1999, heeft het Rijk doelstellingen geformuleerd met betrekking tot behoud, herstel en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden. Daarmee is voor de Peelvenen een extra doelstelling geformuleerd, namelijk het behoud en herstel van de waarden van de beschermde dorpsgezichten en het ontginningspatroon in het middengebied.

3.2.7 Doelstellingen verkeer

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect verkeer zijn:

- tegengaan van verstoring en versnippering van natuurgebieden door verkeer/infrastructuur;
- het weren van oneigenlijk verkeer;
- het verbeteren van de verkeersveiligheid;
- het verkleinen van de verschillen in snelheidsgedrag tussen de verschillende verkeersdeelnemers.

3.2.8 Doelstellingen leefbaarheid

De doelstellingen voor Peelvenen-Noord met betrekking tot het aspect leefbaarheid zijn:

- het behouden en verbeteren van een goed woon- en leefklimaat o.a. het voorzieningenniveau en de ruimtelijke kwaliteit;
- het verminderen van stankoverlast;
het behoud van de werkgelegenheid binnen de streek;
- het stimuleren van alternatieve economische mogelijkheden voor het landelijk gebied;
- het verbeteren van de verkeersveiligheid voor alle verkeersdeelnemers.

4 Randvoorwaarden

Bij het realiseren van de doelen uit het vorige hoofdstuk, moet de Landinrichtingscommissie zich houden aan een aantal beperkende factoren. Deze randvoorwaarden voor de planvorming zijn hieronder genoemd. De randvoorwaarden verschillen in zwaarte waarmee ze de planvorming inkaderen. In aflopende zwaarte gaat het achtereenvolgens om wettelijke regelingen, vastgesteld en voorgenomen beleid en overige randvoorwaarden.

Bij voorbeeld: de Landinrichtingscommissie moet zich met de planvorming houden aan wetten zoals de monumentenwet. Daarnaast moet de Landinrichtingscommissie zich houden aan afspraken die zijn gemaakt. Zo is er bijvoorbeeld bij de aanwijzing van de EHS afgesproken dat de woonfunctie van de bestaande woningen, naar aanleiding van het landinrichtingsplan, niet mag worden aangetast.

Een voorbeeld van beperkende factoren “in de moeren”.

Een Peellander vertelt. “Rechtuit konden we niet”, zo vertelde een man. “Want daar kwamen wij in het water of stootten op een vlies.” Wij zouden een omweg moeten maken. Daar hadden wij geen zin in en besloten dus koste wat het wilde rechttoe op het doel af de kerktoeren van Merselo was het mikpunt. Hij kwam maar niet dichterbij plotseling voelde ik mij in een bredere geul tot over de knieën wegzakken en moest met handen en voeten trachten een vluchthaven te vinden op een nabijzijnd heuveltje.

4.1 Wettelijke randvoorwaarden

Zoals in de inleiding reeds gezegd moet de Landinrichtingscommissie zich aan tal van wetten en afspraken houden. Hier volgt een overzicht.

- De Natuurbeschermingswet beschermt de natuurgebieden en hun waarden in de Peel. De gebieden die onder deze bescherming vallen zijn aangegeven op kaart beschermde gebieden. De bescherming is grotendeels in overeenstemming met de bescherming waartoe de Europese Richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) Nederland verplichten.
- Vanuit de Natuurbeschermingswet is er een zogenoemde externe werking. Dit houdt in dat activiteiten buiten het reservaat vergunningplichtig zijn en geen invloed mogen hebben op zaken binnen dat reservaat. De zone in Limburg waarbinnen hydrologische activiteiten in deze zin vergunningplichtig zijn, is door GS van Limburg op 23 februari 2001 vastgesteld.

Het gebied en de aanwezige soorten zijn op diverse manieren beschermd, als Vogel- en Habitatrichtlijngebied, beschermd natuurmonument (Nb-wet) of als beschermde soorten. Dit betekent niet dat bestaand gebruik moet worden beëindigd of dat voorgenomen ontwikkelingen bij voorbaat zijn uitgesloten. Echter, aantasting en/of verstoring van een dergelijk beschermd gebied of verstoring van beschermde soorten zijn niet zondermeer toegestaan. Er moet een zogenaamde “nee-tenzij-afweging” doorlopen worden. Nee, de voorgenomen activiteit mag niet worden uitgevoerd, tenzij aan een aantal voorwaarden is voldaan.

Bij de beoordeling van de activiteit dient voorop gesteld te worden dat deze activiteit verbonden is met c.q. nodig is voor het beheer van de speciale beschermingszone. De Habitatrichtlijn verplicht de lidstaten ‘passende maatregelen’ te treffen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen

storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen. De landinrichting kan worden gesitueerd in het geheel van 'passende maatregelen' die ervoor zorgen dat de kwaliteit van het hoogveensysteem 'Deurnsche Peel-Mariapeel' verbetert.

Dit laat onverlet dat met het oog op de beschermde status van het gebied en de aanwezigheid van *beschermde soorten een 'nee-tenzij-afweging' moet worden gemaakt. In het achtergrondrapport natuur is de "nee-tenzij-afweging" beschreven.*

- De Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV, ingevoerd medio 2002) richt zich op emissiebeperking aan de bron. Binnen 250 m van kwetsbare gebieden binnen de EHS gelden uitbreidingsbeperkingen en is er een vestigingsverbod. Buiten deze 250-meterzone gelden voor nieuwe vestigingen en uitbreidingen milieukundige eisen m.b.t. de huisvesting (emissiearme stallen).
- De EHS is door de overheid reeds aangewezen en begrensd en staat niet ter discussie (begrenzingsplannen Noord-Limburg-West (1997) in Limburg en Peelvenen (1999) in Noord-Brabant).
- De monumentenwet (beschermde dorpsgezichten, Peelraamstelling en historische gebouwen) en Verdrag van Malta (bescherming archeologische waarden);

De monumentenwet regelt het aanwijzen van gebouwen of objecten tot monument. Ook kunnen beschermde stads- en dorpsgezichten worden aangewezen.

In 1988 is het beschermde dorpsgezicht Griendtsveen aangewezen en in 2000 is Helenaveen aangewezen als beschermd dorpsgezicht. Doel van de aanwijzing is de karakteristieke, met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de verdere ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te geven voor een ruimtelijke ontwikkeling, die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruik maakt en daarop voortbouwt. In beide beschermde dorpsgezichten zijn vele bouwkundige (rijks- en gemeentelijke) monumenten aangewezen. In de aanwijzing tot monument zijn de kenmerken genoemd die hebben geleid tot de bescherming. Deze zijn opgenomen in het achtergronddocument Landschap, bos en cultuurhistorie. Het behoud van deze kenmerken is een harde randvoorwaarde bij alle alternatieven. Daarnaast zal bij de uitwerking van het Voorkeursalternatief een voortdurende overleg met de Rijksdienst voor Monumentenzorg (RDMZ) plaatsvinden om oplossingsrichtingen voor het behoud en soms zelfs versterking van de beschermde waarden te toetsen.

- De Wet Ruimtelijk ordening (Streekplan Noord-Brabant en Provinciaal Omgevingsplan Limburg).
- De Reconstructiewet.
- De boswet.
- Het behouden van de archeologische waarden binnen het gebied en niet verstoren – eerst onderzoek bij vergraven, verdrogen, planten, etc.

Duurzaam Veilig

In het Structuurschema Verkeer en Vervoer II wordt geconstateerd dat het aantal verkeersslachtoffers te hoog is. Een afname van het aantal verkeersdoden wordt nagestreefd door onder andere de realisatie van een intrinsiek veilig wegennet. Het accent ligt op het voorkomen van ongevallen door een heldere en eenduidige indeling van wegen, uitgaande van de functies die de weg vervult. De nieuwe veilige vormgeving van het wegennet wordt ontwikkeld onder de noemer 'Duurzaam Veilig'.

4.2 Randvoorwaarden vanuit het beleid

De belangrijkste randvoorwaarden vanuit beleid voor het landinrichtingsplan zijn hieronder omschreven. In principe is al het vigerende beleid van toepassing.

- Structuurschema Groene Ruimte (1992), waarin in het kader van het nationale ruimtelijk beleid de aanwijzing van het Peelvenengebied tot Strategisch Groenproject is geregeld. Hiertoe is de EHS in het gebied begrensd.
- De Nota Belvédère (1999) is een sectorale nota die gebieden onderkent met hoge landschappelijke waarden. De nota pleit ervoor dat dit een belangrijk aspect van alle planvorming moet worden. Deze onderkenning is een van de onderliggende nota's voor het Tweede Structuurschema Groene Ruimte, die momenteel in behandeling is bij de regering en volksvertegenwoordiging.
- De huidige natuurgebieden en de begrensde EHS aan de westzijde zijn aangewezen als stiltegebied.
- De huidige natuurgebieden zijn en blijven in beheer bij Staatsbosbeheer. De nieuwe natuur komt na verwerving ook in bezit van Staatsbosbeheer.
- Behoud van de natuurwaarden in de gebieden buiten de EHS.

4.3 Overige randvoorwaarden

- Behoud van geomorfologische waarden.
- Behoud van bestaande bosgebieden.
- Realiseren van het plan en deelname aan de uitvoering van het plan op vrijwillige basis, met uitzondering van het eventueel toepassen van het onteigeningsinstrument t.b.v. de realisatie van EHS in het Middengebied, als minnelijke verwerving niet lukt (zie ook hoofdstuk 8).
- Voorkomen van nieuwe wateroverlast in landbouwgebieden, aan laanbomen en aan gebouwen.
- *Voorkomen van wateroverlast voor de bedrijven en woningen in het gebied.*
- Het in tact laten van de woonfunctie van de bebouwing aan de Soemeersingel en de Koolweg. Bij de aanwijzing van de EHS zijn de bestaande woningen/gebouwen in dit gebied buiten de grens van de EHS gelaten.
- Handhaven van de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van het plangebied (met uitzondering van de bestaande en nieuwe natuurgebieden).
- Handhaven van de bereikbaarheid en de toegankelijkheid voor omwonenden (binnen de randvoorwaarden vanuit de verkeersveiligheid).
- Voorkomen van extra fosfaatbelasting van natuur en oppervlaktewater door vernatting.
- verhoging waterstand mag niet leiden tot overlast in of buiten het landinrichtingsgebied. Het plan dient te voorzien in een adequate schaderegeling (zie hoofdstuk 6).
- In natuurgebieden vindt slechts beperkt herstel plaats van de zichtbaarheid van wijken. Dit is ook conform de doelen van de NB-wet.

5 Knelpunten

De Peelvenen is een gebied met vele waarden en functies. Hoofdstuk 2 geeft dit aan. Vanuit de verschillende doelstellingen en de huidige situatie kent het gebied echter ook de nodige conflicterende belangen en problemen.

Landmeter Smabers verzuchtte in 1785, bij de turfwinning: "Turf tot op het zand uitbaggeren heeft geen zin, want daarop groeien toch geen riet of biezen en wei wordt het ook niet want het water kan niet weg."

Dit hoofdstuk gaat in op de aanwezige knelpunten tussen de opgedragen doelstellingen van de Landinrichtingscommissie en de bestaande situatie. Ook beschrijft dit hoofdstuk op welke punten er conflicten kunnen ontstaan tussen twee doelen.

Bij het streven naar het beoogde doel, zoals dat in de voorgaande hoofdstukken is beschreven, doemen diverse typen knelpunten op die om een oplossing vragen.

De huidige toestand is onbevredigend (bijvoorbeeld een verdroogde vegetatie). Dit type knelpunt staat in dit hoofdstuk steeds direct onder de paragraaftitel genoemd. Oplossingen voor een dergelijk knelpunt zijn in principe binnen het aspect zelf te vinden, zonder bijwerkingen naar andere aspecten.

Soms spreken beleidsintenties elkaar tegen. Oplossingen voor dit type knelpunt zijn slechts te vinden via integrale planvorming, omdat er meerdere invalshoeken aan zitten. Deze categorie knelpunten zijn vooral het aangrijpingspunt voor alternatieven. Hieruit volgt ook het motto: "Het onverenigbare verenigd".

Daarnaast zijn er knelpunten die beter zijn te omschrijven als risico's ten aanzien van de planrealisatie. Deze categorie is niet in dit hoofdstuk opgenomen, maar staat in het hoofdstuk over de uitvoering.

5.1 Natuur

- De huidige ontwatering ten behoeve van de landbouw, maar ook de overige economische activiteiten en woonfuncties in het middengebied en ook in de buitenranden van het gebied maakt het creëren van optimale omstandigheden voor hoogveenregeneratie zeer moeilijk.
- Door verdroging vindt op veel plaatsen oxidatie plaats van het voorkomende veen, wat een onomkeerbaar proces is.
- De depositie van vermestende en verzurende stoffen bedreigt de kenmerkende hoogveenvegetatie.
- De spoorbaan in het noorden, enkele doorgaande wegen en waterlopen vormen hinderissen (fysiek, geluid, licht, beweging) voor dieren om van het ene naar het andere natuurgebied te trekken.

Knelpunt vanuit conflicterende beleidsdoelen

- De na te streven natuurdoelen zijn niet volledig verenigbaar met de huidige agrarische bedrijfsvoering, noch met handhaving woonfunctie en economische activiteiten.

5.2 Cultuurhistorie, landschap en bos

- De beschermde dorpsgezichten bevatten waardevolle elementen, maar er zijn ook veel plekken, die niet bijdragen aan het cultuurhistorisch beeld (onder andere een autospuiterij in de historische turffabriek).
- De lanen in de beschermde dorpsgezichten zijn niet meer compleet en delen van de lanen zijn aan verjonging toe. Door verhoging van de waterstand is beschikbare ruimte voor wortels van laanbomen kleiner geworden (voor laan-

- bomen wordt de standplaats ongeschikter).
- De oorspronkelijke bruggen over de wijken zijn verdwenen. Plaatselijk zijn er verschillende minder fraaie bruggen over de Helenavaart gelegd. Deze beïnvloeden het totaalbeeld negatief.
- Het historische drietandenwijkenpatroon is aangetast: delen van wijken zijn verdwenen of dichtgegroeid, de oevers zijn rommelig.
- Kenmerkende open ruimtes worden kleiner door uitbreiding van de bebouwing.
- Kleine beplantingselementen en reliëfelementen verdwijnen.
- De kwaliteit van de erfbeplantingen is niet optimaal.
- In Griendtsveen zijn kernmerkende kanalen drooggevalen en dichtgegroeid.
- De trend van “alles overal” zet door waardoor typische gebiedskenmerken vervagen. Dit wordt mede veroorzaakt door de pleksgewijze uitbreiding van natuurgebieden en het door sanering verdwijnen van bedrijven op willekeurige plekken.
- De uniformering van het landschap zorgt voor een kwaliteitsvermindering van het gebied.

Knelpunt vanuit conflicterende beleidsdoelen

- De open landbouwgebieden in het beschermde dorpsgezicht Helenaveen verliezen plaatselijk hun begrenzing door het omvallen van de bosranden als gevolg van vernatting.
- Het beeld dat natuurontwikkeling oplevert en het bestaande beeld van cultuurhistorische waarden in het beschermde dorpsgezicht en daarbuiten zijn lastig te verenigen binnen hetzelfde gebied.

5.3 Landbouw

- De landbouwkundige basisinrichting kan plaatselijk beter. De verkaveling is plaatselijk te versnipperd en de bouwblokken zijn te klein.
- In sommige delen van het gebied is de grondwaterstand in de winter/voorjaar te hoog en in zomer te laag.
- Veel agrarische bedrijven zijn gelegen in of in de nabijheid van de oude en/of nieuwe natuurgebieden. Deze bedrijven krijgen te maken met geen of beperkte ontwikkelingsmogelijkheden.

Knelpunt vanuit conflicterende beleidsdoelen

- De na te streven beleidsdoelen t.b.v. natuurontwikkeling, waaronder onder andere de vernatting van het gebied, zorgen zonder mitigerende maatregelen voor een belangrijk knelpunt in de bedrijfsontwikkeling.

5.4 Recreatie

- De zonering van verschillende vormen van recreatie in het gebied (fietsen, wandelen, paardrijden, skaten) is onduidelijk.

- Er zijn onvoldoende vrijliggende wandel- en fietspaden, te weinig goede fietsverbindingen tussen de kernen, een aantal ontbrekende schakels in het wandel- en fietsrouten netwerk en onvoldoende ruiterspaden / verbindingen.
- Op drukke dagen is het aantal parkeervoorzieningen bij de kernen Helenaveen en Griendtsveen ontoereikend en de in bermen geparkeerde auto's zorgen voor veel hinder, verkeersonveiligheid en visuele vervuiling.
- De ongecontroleerde toegankelijkheid van de oevers van voornamelijk van het Kanaal van Deurne voor motorvoertuigen.
- Delen van het natuurgebied zijn een gedeelte van het jaar minder toegankelijk geworden op plaatsen waar de waterstand is verhoogd.

Knelpunt vanuit conflicterende beleidsdoelen

- Natuurbelangen verzetten zich tegen verdere ontwikkelingen in kwetsbare gebieden. Echter vooral voor de lokale bevolking is het behouden en ontwikkelen van wandelvoorzieningen in de huidige natuurgebieden van belang.

5.5 Water

Water faciliteert voor diverse functies. Sommige punten komen daardoor op meerdere plaatsen terug.

- In winter/voorjaar wordt in een groot deel van het bestaande natuurgebied niet aan de waterwens voldaan. In de zomer wordt vrijwel nergens aan de gewenste grondwaterstand voor natte natuurlijke vegetaties voldaan.
- In landbouwgebieden is een watertekort gedurende de zomermaanden.
- In ca. 10 - 15 % van het landbouwgebied is de voorjaarsgrondwaterstand hoger dan de landbouwkundige norm.
- In de huidige en toekomstige natuurgebieden liggen waterlopen voor aanvoer of afvoer van landbouwwater. Vanwege peilverschillen is er een onnatuurlijke waterfluctuaties en beïnvloeding waterkwaliteit.
- De Helenavaart, het kanaal van Deurne, Groote Molenbeek en Kabroekse Beek overschrijden ruim de streefwaarden voor een ecologische functie zowel voor fosfaat- en stikstof als voor

de zware metalen, het voldoet ook niet aan de normen voor viswater op het punt van fosfaat en ammonium.

- Pleksgewijs lekt kanaalwater - via lekkages of kwel - door in de natuur.
- Overstort van kanaalwater uit Griendtsveen in het kanaalbos heeft negatieve invloed op de waterkwaliteit in het natuurgebied.
- Door uitspoeling van nitraat is het grond- en oppervlaktewater te sterk belast. Dit vormt een bedreiging voor het gietwater voor de land- en tuinbouw en het kwel- en oppervlaktewater voor de natuur.
- Een aantal ongerioleerde panden loost op het oppervlaktewater. Enkele panden liggen in of nabij een ecologisch kwetsbaar gebied (hierin ligt een relatie met het thema milieu).
- In de natuurgebieden voldoet slechts een deel van het grond- en oppervlaktewater aan de kwaliteitseisen voor natuur (met name voedingsstoffen vormen een knelpunt).

Knelpunt vanuit conflicterende beleidsdoelen

- Het streven om de bebouwing, lanenstructuren en infrastructuur een zekere voldoende drooglegging te garanderen (o.a. Soemeersingel) conflicteert met het streven om het natuurgebied natter te maken.
- Natuur en landbouw hebben voor een deel tegengestelde waterwensen, die binnen één gebied lastig te verenigen zijn.

5.6 Milieu

- De aanvoer van voedingsstoffen (ammoniak, nitraat) via de lucht (atmosferische depositie) vormen een ernstige bedreiging voor het voedselarme hoogveenlandschap.
- Enkele vuilstorten zijn gelegen in de EHS. Eventuele verspreiding van verontreinigingen uit de voormalige vuilstorten vormt een gevaar

voor de milieukwaliteit.

- De waterbodem van de Helenavaart is verontreinigd. In hoeverre sprake is van verspreiding van de verontreinigingen – met ecologische risico's - is niet geheel duidelijk. Er zijn nog geen concrete plannen voor saneren.

5.7 Verkeer

- Het gemotoriseerde verkeer zorgt voor veel overlast voor de recreatieve fietsers op de platelandswegen in het gebied. Er zijn weinig vrijliggende fietsvoorzieningen aanwezig. Vooral op recreatief aantrekkelijke dagen geeft dit overlast.
- Er zijn grote verschillen in snelheidsgedrag tussen verkeersdeelnemers, met name tussen enerzijds het gemotoriseerd verkeer en anderzijds wandelaars en fietsers.
- Vooral op de Soemeersingel, Griendtveenseweg (Deurne) en de Kanaalweg / Griendtveenseweg (Horst a/d Maas) wordt door aanwonende/gebruikers hinder ondervonden van gemotoriseerd verkeer.
- Door diverse oorzaken wikkelt het hoofdwegennet het verkeer rondom De Peelvenen niet optimaal af, waardoor op het wegennet binnen De Peelvenen sluipverkeer ontstaat.
- Op een aantal plaatsen is de verkeersveiligheid onvoldoende.
- Er ontbreken enkele schakels in het utilitaire (woon –werk/school) fietsnetwerk.
- Enkele erftoegangswegen worden oneigenlijk gebruikt. Vooral verkeer van Liessel van en naar Venray, dat probeert de kern Deurne te vermijden, gebruikt het Leegveld en omgeving als "sluiproute". Naast ontsluiting en bereikbaarheid zijn objectief en subjectief gevoelde verkeers(on)veiligheid belangrijke aspecten van de leefbaarheid.

5.8 Leefbaarheid

- Het maatschappelijke voorzieningenniveau op het platteland loopt terug vanwege economische ontwikkelingen (schaalvergroting, automatisering in de landbouw).
- In bijna alle kelders langs de Soemeersingel en Koolweg is sprake van een vorm van vochtoverlast.
- Enkele veebedrijven zijn zodanig gelegen ten opzichte van burgerbebouwing en woonkernen dat sprake is van stankhinder.
- Bewoners van de streek hebben het gevoel dat de Peel van hun 'afgenomen' is. Door de huidige vernatting is de toegankelijkheid midden in het natuurgebied verminderd.
- Een aantal kruispunten, wegvakken en spoorwegovergangen worden aangemerkt als (subjectief) verkeersonveilig.